

1 Korin

Pol ni munene nar ir no wute Jisas ningg simbe nindiny kin tende puayi ni Korin no. Korin te tiqe yumbui ire kantri Gris tende yequ. Ni misoq tende nas nganye, ber ire aye cham di wute Jisas ningg bei neny. Ni tiqe wen si niraq pre di no Epesus nas kin tende puayi wute Jisas nei rimbig kin Korin ris ye ni yumbo ur brequ isis yembe rindiny kin te nutungu di nyumo raqe wen ur nindiq neq wuso. Nyumo raqe wen nde pe ni pengu isis te oyi nand di simbe nindiny ei ni mune yumbo ur brequ rind segi.

¹ Nge Pol, God nikin nei pene ni nge Kraist Jisas ningg aposel ningg naip ko. Nge di beghi mand Sostenes temu nyumo raqe wen nungoqi nde peq wundo.

² Nyumo raqe wen te nungoqi God te wute Jisas nei wumbig kin Korin tiqe yumbui was ye nungoqi nde peq wundo. Te nungoqi wutaqu Kraist Jisas nde gri God nari nungoqi God te wute yuwon ye ningg was. Nungoqi di wute buagi tiqe aye pe ris kin ni beghi Yumbui Jisas Kraist nde nyamb pe God mune nate ruwi ningg riri ye ni anene God nari nungoqi ni te wute yuwon ye ningg was. Yumbui te beghi di ni anene te.

³ Nge God beghi wuyi pengu gidig ei ni di Yumbui Jisas Kraist nikin nei pene wute yuwon muany kin di umbo yuwon kin te nungoqi nde rundo.

Pol God chumbuai nindig

⁴ Nge pripri nungoqi ningg God nikin nde nei pene Kraist Jisas nde gri nungoqi yuwon nuauq kin te ningg nge God chumbuai gidig.

⁵ Te pugri Kraist nungoqi ane was kin te ningg nungoqi yumbo buagi ren tuqui nupuq pre. Te nungoqi nei di wand simbe wand kin anene.

⁶ Te pugri nungoqi yumbo buagi tuqui nupuq kin te Ququ Yuwon Ye ni nungoqi nde bei nand te pugri beghi Kraist ningg wand simbe bad kin te nganyene.

⁷ Pugri bu muq nungoqi beghi Yumbui Jisas Kraist raqene mune nandi wuqoind ningg ghimbi pu was kin ven nde puayi nungoqi Ququ Yuwon Ye wute yembe nem kin yembe buagi te nungoqi tuqui nupuq pre.

⁸ Jisas Kraist ni nungoqi ghav nunduq gre pune yequ ruso ngeri pre ye. Te ei beghi Yumbui Jisas Kraist nandi kin ngeri te ningg nungoqi wand pe yequ segi.

⁹ God nungoqi ngam nirauq ni wo Jisas Kraist beghi Yumbui ane umbo irene kuse puq nand kin ni yumbo puq nen puq nand kin te nganyene puq nen ye.

Wute God nei rimbig kin Korin ris ye ni bir

¹⁰ Nge mand, nge beghi Yumbui Jisas Kraist nde nyamb pe nungoqi simbe guduq ei puq wen ningg kari. Te pugri nungoqi buagi ane wand irene ei simbe wand di nungoqi nei di yumbo puq wen ningg wari kin te irene rise. Te ei nungoqi nonne oyi oyi bir wawo segi.

¹¹ Nge mand, wute ninge Kloe nde baj pe ris kin ni nge simbe rindigh riri nungoqi oyi oyi ker wawo.

12 Nge kari oyi oyi ker wawo puq gad kin taq pugri: Nungoqi wand isis wand. Wuti iri nari, “Nge Pol ningg wand kutungu ye.” Aye nari, “Nge Apolos ningg wand kutungu ye.” Aye nari, “Nge Pita ningg wand kutungu ye.” Di aye mune nari, “Nge Kraist ningg wand kutungu ye.”

13 Kraist ni bir segi. Di nge Pol nge nungoqi ghav guduq ningg kruse pe kati segi. Nungoqi nge nde nyamb pe wuye mupuqu segi.

14 Nge God chumbuai gidig te pugri nge nungoqi nde wute quan wuye kap segi, Krispus Gaius temine wuye kap.

15 Pugri bu wuti iri nari ni nge nde nyamb pe wuye maip puq nand tuqui segi.

16 (Te nganye nge wute Stepanas nde baj pe ris kin te wuye kap, pudi tende dobu nge nei gab segi nge wute aye ninge wuye kap pu bri?)

17 Te pugri Kraist ni nge wute wuye kap ningg tiqi nundogh ko segi, ni nge God ningg wand yuwon ye bir kawo ningg bu tiqi nundogh ko. Di nge wuti nei yuwon ye quan kumo rise kin pugri wand bir kawo segi. Nge puq ken ei Kraist ni kruse pe nati kin wand ni gre te pre segi.

Kraist ni God ningg gre di nei yuwon ye

18 Te pugri wute otiwo wase pe ruso ye ni Kraist kruse pe nati kin wand te ningg riri wand te wute jebo rind ye ni wand kin pugri. Pudi beghi Yumbui mune nitamu pi kin beghi nde wand ven te God ningg gre.

19 Te pugri God ningg wand buk pe vise kin ni viri, “Nge wute mari ni nei yuwon ye rise puq mand kin ni nei te unje kipim. Di wute quan

kumo nganye nei mamb kin ni nei te imb kuam.”
[Ais 29:14]

²⁰ Wute nei yuwon kin rise ye ni muai mas? Wute Moses ningg lo wute bei meny ye ni muai? Wute wand buid map ye ni muai? Wute men ni qi pe kinne. God ni qi pe kin nei yuwon ye te puq neny ni wute jebo mand ye ni nei kin pugri ye.

²¹ Te pugri God ni nei yuwon kin te ningg ni puq nen di wute riri ni nei yuwon kin rise puq rind kin tende pe ni God nei rimbeg segi. God ni wand wute riri te wute jebo mand ye ni wand kin pugri ye te beghi bir pawo kin te wute rutungu nganyene puq rind kin te ningg bu ni chumbuai nand di wute te nate ruwi.

²² Wute Juda kin ni yumbo ur gre kin ruqond ningg riri di wute Grik kin ni nei yuwon kin quan kumo rise ningg riri.

²³ Pudi beghi Kraist kruse pe nati ye wand bir pawo. Beghi wand simbe bad kin ren te wute Juda kin ni riri wand ven ni brequ kin di ni rutungu yambu riri, di wute Grik kin ninde nei pe wand ven te wute jebo mand ye ni wand kin pugri.

²⁴ Pudi wute God ngam nirany ni te wute ningg ris ye, te Juda di Grik kin anene, ninde te Kraist te God ningg gre di nei yuwon ye.

²⁵ Te pugri God ningg nei wute mari te wute jebo mand ye ni nei kin pugri ye puq mand kin te ni oyi mune nganye oghi, di wute ni nei yuwon kin te oyi segi. Wute nei mamb kin mari God ni gre quan rise segi. Pudi God ningg gre wute mari te musoqne rise puq mand kin te oyi quan nganye gre, di wute ni gre ane tuqui segi.

²⁶ Nge mand, nungoqi asi pughe gri was God ngam nirauq kin te nei wamb. Nungoqi mune pugrine, ire ire ni nei yuwon kin rise. Te nei yuwon kin wute qi pe kin mari ye pugri. Wute ire ire ni wute nyamb kin ningg ris, di wute ire ire wute nyamb kin ni wo ningg ris.

²⁷ Pudi God ni wute qi pe kin nei yuwon ye rise segi kin te nap ruso ei ni wute nei yuwon ye rise kin te minyuw neny. Di ni wute wute mari buid quan segi puq mand kin te nap ruso ei ni wute buid quan kin te minyuw neny.

²⁸ Ni wute wute mari te wute nyamb segi kin puq mand di mari ni yuwon tuqui segi puq mand kin te nap ruso ei ni wute wute mari te yuwon puq mand kin te puq neny nyamb segi kin ris.

²⁹ God ni puq nen ei ninde rar pe wuti iri ni nikin nyamb nindivi viwo tuqui segi.

³⁰ God nikinne bu nungoqi Kraist Jisas ane was kin puate. Kraist Jisas ni beghi ghav nundug ningg God ningg nei yuwon ye ningg nas. Ninde gri beghi God nde rar pe tuquine nganye pas, beghi God te wute yuwon nganye pas, di ninde gri God beghi wong nundumu yuwon pu pas.

³¹ Pugri bu wand ur pu vise kin ven ei pat vise: “Wuti tughe nyamb nindivi viwo ningg te ni Yumbui ningg nyamb ei nindivi viwo.” *[Jer 9:24]*

2

Pol ni Kraist nati kin wand simbe nand

¹ Nge mand, nge asi nungoqi nde godo God ningg wand nganyene kin simbe gad kin tende

puayi nge wand nyong kin di wute nei yuwon ye quan kumo rise kin pugri wand simbe gad segi.

² Te pugri nge nungoqi ane pas kin tende puayi nge kari nge yumbo buagi te nei gheri ei kipiny, di Jisas Kraist di ni kruse pe nati kin tene ei nei pe kawo ris.

³ Nge nungoqi ane pas kin tende puayi nge buid segi di wune gab, buyaq gad. Nge yumbo ur pugri kin pe nungoqi ane pas.

⁴ Nge wand di nge pughe gri wand bir kawo kin yumbo ur te nge wute nei yuwon ye quan kumo rise kin pugri di wute puamb kuany kin pugri wand gad segi. Pudi nge God ningg Ququ ni gre tene bei gad.

⁵ Nge puq ken ei nungoqi wute wand yuwonne nganye simbe mand kin nei yuwon kin rise ye te ningg God nei wumbig segi, pudi God ningg gre te ningg ei God nei wumbig.

Nei yuwon ye Ququ nde gri rindi

⁶ Te nganye beghi wute ninge ququ pe gri gre pu yeru kin ninde wand nei quan kumo rise kin ninge simbe bad, pudi wute qi pe kin nei quan kumo rise ye ni wand kin pugri o wute qi pe ven nde ye mawo ye ni wand kin pugri segi. Wute qi pe ye mawo kin ni pre ye.

⁷ Pudi beghi God ningg nei yuwon kin suqo pu rise kin te ningg simbe bad. Nei yuwon kin ren te asi nganye suqo pu rise di wute nei mamb tuqui segi. Di asine yumbo buagi rise segine beghi nyamb yumbui nengu ningg nei yuwon kin ven taq namb pu vise.

⁸ Wute qi pe ven nde ye mawo ye ni God ningg nei yuwon kin ven nei mamb segi. Te pugri ni nei mamb, tedi Yumbui God ningg ti pe nas kin te kruse pe mi nati segi.

⁹ Pudi wand ire buk pe ur pu vise kin taq pugri: “Yumbo wute muqond o mutungu segi kin, yumbo wute mari te ruwi segi ye puq mand kin yumbo te God ni wute ni yawo rirang righe kin ni ningg nipiny ruso pu rise.” *[Ais 64:4]*

¹⁰ Pudi God ni nikin Ququ nde gri yumbo te raqe nand beghi buqod pre.

Te pugri Ququ ni yumbo buagi te nuqond omo ye, di ni God ni nei suqo pu nganye rise kin te anene nuqond omo ye.

¹¹ Te pugri wuti iri ni wuti aye ni nei te nundog ye tuqui segi, pudi wuti te nikin ququ ninde nas kin nine nei namb ye tuqui. Te kin pugrine wuti iri ni God ningg nei te nei namb ye tuqui segi, pudi God ningg Ququ ne ni nei namb.

¹² Beghi Ququ peti ni kin te qi pe ven kin segi, pudi God nde pu nandi kin. Te ei God nikin nde nei pene beghi ququ kin yembe nengu kin te oghine nei bab.

¹³ Yembe te beghi te pugri bu simbe bad. Beghi wand simbe bad kin te wute gri nei yuwon ye bei mengu muq ni ningg wand tene simbe bad segi. Pudi beghi wand simbe bad kin te Ququ kin wand bu simbe bad. Te Ququ Yuwon Ye beghi bei nengu di beghi wute Ququ Yuwon Ye riti nowi ye ninde wand puate simbe bad.

¹⁴ Wuti God ningg Ququ ninde nas segi ye ni wand God ningg Ququ nde gri rindi ye te nateri yambu nari. Te pugri ninde nei pe wand ren te

wute jebo mand ye ni wand kin pugri. Di wand te Ququ pe grine otinde nei bab kin tuqui, pugri bu wuti te nei namb ye tuqui segi.

¹⁵ Wuti Ququ ninde nas ye ni segine yumbo buagi te ir nawo ye tuqui, pudi wuti aye kin iri wuti te ni yumbo yembe nindiny kin te ir nawo tuqui segi.

¹⁶ God ningg wand ven te ane tuqui: “Te pugri wuti iri ni Yumbui ningg nei te nei namb segi, pugri bu ni gri yeri nindig ye tuqui segi.” *[Ais 40:13]*

Pudi Kraist ningg nei beghi nde vise.

3

Nungoqi bir wawo wayequ

¹ Nge mand, nge nungoqi wute Ququ ninde nas pre kin ninde wand simbe gad kin pugri wand simbe guduq segi ye. Nge wute qi pe kin nei pe ris kin ni wand simbe gidiny kin pugri ei nungoqi mune wand simbe guduq. Nungoqi Kraist nei wumbig kin te nungoqi wokuandi ne was kin pugri ei simbe guduq.

² Nge nungoqi minyne keuq di mir gre kin keuq segine, te pugri nungoqi te kin ningg sir wap segine. Di nganyene mune nungoqi mir gre kin we ningg sir wap segine.

³ Nungoqi wute qi pe kin nei pe ris kin pugrine was. Te pugri wute wap wari di minyang kin yumbo ur te nungoqi nde risene. Te kin te nungoqi wute qi pe kinne, di nungoqi wute qi pe kin ni yumbo ur te puq wen.

⁴ Te pugri wuti iri nari, “Nge Pol ningg wand kutungu ye,” di aye nari, “Nge Apolos ningg wand kutungu ye.” Nungoqi pugri puq wand kin tende nungoqi wute Ququ ninde nas segi kin ni ningg yumbo ur puq wen.

⁵ Apolos ni pughe gib namb di nge Pol nge pughe gib gab? Beghi temu yembe ye wutene di beghi nde gri nungoqi Jisas nei wumbig, di Yumbui nikinne beghi yembe te nupung ruso.

⁶ Nge mir yi te ki righe di Apolos ni wuye nuany, pudi God gri puq nen di ni yire riwo ruso.

⁷ Pugri bu wuti mir yi ni righe kin ni nyamb yumbui vise segi, di wuti wuye nuany kin ni nyamb yumbui vise segi, God irine ni puq neny yumbui ruso kin ni nyamb ei yumbui vise.

⁸ Wuti mir ni righe kin di wuti mir wuye nuany kin ni temi yembe te tuqui tuquine kin mand di ni kin kinne otiwo ni oyi kin te materi ye.

⁹ Te pugri beghi temu te God ningg yembe ire di nungoqi te wuny God tende yembe nand kin, o baj God yembe nand kin.

¹⁰ God nikin nde nei pene nge yuwon nuagh di yembe ren negh kin te ningg nge yuwod yumbui baj nare kin te ki naghe. Nge wute baj yembe mand yuwon ye ni kin pugri yuwod te ki naghe, di wuti aye yuwod tende baj te yembe mindig. Pudi wute ire ire ni nei mamb yuwon muqdi baj te yembe mindig.

¹¹ Te pugri Jisas Kraist ni yuwod yumbui baj nare kin te kin pugri nas pre. Wute yuwod yumbui baj nare kin aye mune mi naghe tuqui segi.

¹² Wute segine mandi yuwod yumbui pe tende baj te yembe mindig. Ni nikin nei pe gol, silva, wet aye yuwon nganye kin, nyumo, tan di yaq te kin mare mandi baj te yembe mindig.

¹³ Pudi wute ire ire ni yembe yuwon pughe gri mand kin te otiwo Kraist mune nandi kin tende puayi raqe ruso ye. Te pugri ngeri te ni wase kin pugri di wase tende pe wute ni pughe gri yembe mand kin te raqene rise. Di wase grine ni yembe pughe gri yuwon kin te ir wuwo.

¹⁴ Wuti ni yumbo yembe nindiny kin te wase namb segi, tedi ni oyi kin te nateri.

¹⁵ Pudi ni yumbo yembe nindiny kin te wase namb, tedi ni oyi kin yumbo te nateri segi. Wuti te nikinne God ni neti nowi, pudi ni wase pe pu meti nowi kin pugri.

¹⁶ Nungoqi yumbo ren ei nei wamb, te pugri nungoqi buagi ane te God ningg baj, di God ningg Ququ nungoqi nde nas.

¹⁷ Pugri bu wuti iri ni wute aye unje nap te ni God ningg baj brequ nindig, di te kin ningg God oyi ni brequ nindig ye. Te pugri God ningg baj te sunyi yuwon nganye nikin nas ye, di nungoqi quan buagine te God ningg baj.

¹⁸ Nungoqi non ghimbine wandoqi wundiny wayequ. Nungoqi kin wuti iri nari ni qi pe kin nei yuwon kin rise te ni nei te oghi segi. Ni nei yuwon kin te si nare te ei ni God ningg nei yuwon kin te nateri tuqui.

¹⁹ Te pugri qi wen kin nei yuwon kin te God nde rar pe ni wute jebo mand ye ni nei kin pugri. Wand ren kin te buk pe ur pu rise, “Ni wute nei yuwon kin rise ye ni kin nei yumbui pe yumbo

yembe rindiny kin tende pe ni unje nap.” *[Jop 5:13]*

²⁰ Di wand aye te, “Yumbui ni nei namb wute nei yuwon kin rise ye ni nei te ghav rindiny tuqui segi.” *[Sng 94:11]*

²¹ Pugri bu nungoqi beghi wutamu nyamb wundiri riwo wayequ. Yumbo buagi te nungoqi te,

²² Pol, Apolos, Pita, qi wen, wute mas di mati, muq di otiwo, yumbo buagi te nungoqi te.

²³ Di nungoqi Kraist te, di Kraist God te.

4

Beghi Kraist ningg yembe ye wute

¹ Wute buagi beghi ningg pugri ei nei rimb: Beghi Kraist ningg yembe ye wute di God nari beghi ni ningg wand suqo pu rise kin te ningg simbe bad.

² Wute yembe ren kin mare ye ni nganyene ei bei mand ni yembe te yuwonne puq men ei nikin yumbui ni chumbuai nand.

³ Nge nungoqi gri nge yembe gad ye te ir wawo o wute qi pe kin ni mingg kot pe ir mawo te nge nde nei pe te yumbui nganye segi. Nge ngeningne yumbo ur te ir kawo segi.

⁴ Nge nde umbo pe nge nei gab nge yumbo ninge unje kap segi. Pudi te kin ningg di nge kari nge wuti yuwon unje kap segi ye, yewo nge puq gad tuqui segi. Yumbui nine bu nge yumbo yembe gidiny kin te ir nawo ye.

⁵ Pugri bu muq Yumbui ni wute ir nawo kin ngeri nap ruso kin te segine kin ven nde puayi nungoqi wute ir wawo wayequ, ghimbine wawo

pu was ruso Yumbui nandi. Ni yumbo burpoq pe suqo pu rise kin te ti pe ni riya, di ni wute ni nei umbo pe suqo pu rise ye te raqene nawo rise. Tende puayi di God ni wute unje rip segi yuwonne ris kin te ire ire chumbuai nindiny.

⁶ Muq nge mand, nge wand buagi simbe gad kin te nge Apolos temu nde ghimbi pe kawo righe. Nge nungoqi ghav guduq ningg bu puq ken. Te ei nungoqi beghi nde gri nei watevi te pugri, “Wand ur pu vise kin te uronyi wawo nungoqi non nde nei pe wo wayequ.” Nungoqi puq wen tedi wute ninge chumbuai wundiny di ninge yambu wureny segi.

⁷ Te pugri tughe nari nungoqi yumbui nyamb kin, wute aye segi? Yumbo buagi nungoqi nde rise kin te God nungoqi neuq. Di yumbo buagi te God nungoqi neuq tedi pughe kin ningg nungoqi non nde gre pene wateri kin pugri nungoqi non nyamb wundiri riwo?

⁸ Nungoqi wari nungoqi yumbo buagi nei wumbiny kin te wateri pre, yumbo quan rise ye pugri was pre, di nungoqi oyi beghi uronyi wuamu king kin pugri was pre. Nge nde nei pe nungoqi nganyene ei king ningg was yawo kuregh. Te ei beghi nungoqi ane king ningg pas.

⁹ Te pugri nge nei gab kin God ni beghi aposel beghi sunyi dobu nganye kin tende nuamu pas, di te kin te wuti iri wute buagi nde rar pe mi nati ningg yenu kin pugri. Beghi pugrine wute buagi nde rar pe yembu ei wute di angelo ane beghi rundomu.

¹⁰ Beghi Kraist ningg yembe ye wute ningg pas kin te ningg wute riri beghi wutamu nei yuwon

kin rise segi ye, pudi nungoqi oyi Kraist nei wumbig kin te ningg nungoqi wute nei oghi ye rise kin pugri was. Beghi buid segi pudi nungoqi buid rise. Wute nungoqi nyamb rindivi viyo pudi beghi nyamb ri righe ruso.

¹¹ Yembe bad kin tende puayi pu rindi muq beghi mir ane pas, yawo singar pati di chongo bir bir kin pare righe. Beghi pase kin baj segi di wute beghi unje mupumu.

¹² Beghi bon si pene yembe kumo bad. Wute beghi wand brequ mundug, beghi oyi God pengu bidig ei ni yuwon nuam. Wute beghi unje mupumu mai isis mengu kin tende puayi beghi ni rarne buqod unje mupumu.

¹³ Wute beghi wand brequ isis mengu kin tende puayi beghi ni wand yuwon kinne pem. Te te rindi muq qi pe ven nde wute buagi riri beghi subugi kin pugri di beghi wute buagi ni som rip kin sunyi kin pugri.

¹⁴ Nge wand ren ur gad kin ren te nge nungoqi minyuw wati ningg kari segi, pudi nge nungoqi nge wo yawo kirauq righe kin pugri buraqi kireuq ningg.

¹⁵ Te piyi nungoqi Kraist nei wumbig kin nungoqi wute yeng muauq kin nganye buagi mas, pudi nungoqi nuyi te irine. Te pugri God ningg wand yuwon ye kare godo di nungoqi Kraist Jisas nei wumbig kin te ningg nge nungoqi nuyi kin pugri kas.

¹⁶ Pugri bu nge kari nungoqi nge ningg yumbo ur te ei sonyi wand.

¹⁷ Puate te ningg bu nge muq Timoti tiqi gudog nungoqi nde nondo. Timoti ni Kraist nei nimbig

kin te ningg ni nge wo nge ni yawo girag righe ye pugri nas. Ni nge wand irepene nutungu ye. Ni nondo di nge Kraist Jisas nei gibig kin yumbo ur te ningg nungoqi nei nitrauq ye. Wand te kin te nge wute buagi Jisas nei rimb big kin tiqe aye pe ris ye ni bei ken y kin wand tene.

¹⁸ Nungoqi kin wute ninge nei rimb kin riri nungoqi gudoqu ningg mune god o segi ye puq rind di mune bujeyi rise.

¹⁹ Pudi Yumbui nei namb kin te yuwon tedi nge brequene mune god o ye. Nge god o di wute bujeyi rise kin te ni pughe gri wand rind kin te nei gab, di tene segi pudi ni nganyene gre rise o segi te anene nei gab.

²⁰ Te pugri beghi God nde si nambu pas kin bei bad ye te wand bad kin te ningg segi pudi ni ningg gre pe yumbo yembe bidiny kin tende pe bei bad.

²¹ Muq nungoqi pughe gri nei wamb? Nge nungoqi nde god o kin te nge yas ane kare god o o nge god o kin te nungoqi yawo kirauq righe di umbo yuwonne kuse di ghav guduq?

5

Wuti yumbo ur brequ nand kin ni sios pe yenu segi kin

¹ Wute ninge nge simbe mindigh mari nungoqi nde quayi nyumbueg ane rise kin yumbo ur brequ te rise. Di yumbo ur brequ ren kin te wute God nganyene kin yumbui nyamb rirang segi ye ni mune yumbo ur te kin yambune riri. Te pugri wute nge simbe mindigh mari nungoqi nde kin wuti iri ni kumo woip teri rise.

² Pudi nungoqi yivany ware segi, bujeyi wase! Nungoqi yivany ei ware, di wuti yumbo ur te kin puq nen ye te segi puq wundig di nungoqi wikur ye pe tende ni ane nandi wayequ.

³ Nge nungoqi ane pas segi, pudi nungoqi nge nde nei pe was. Di nge wuti te yumbo ur puq nen kin te ningg kari ni unje nap puq gad pre, di te kin te nge nungoqi ane pas kin pugri.

⁴⁻⁵ Nungoqi beghi Yumbui Jisas nde nyamb pe wikur di nge ququ pe gri nungoqi ane pas kin tende puayi nungoqi wuti te beghi Yumbui Jisas nde gre pe Satan nde si pe wi nondo ei Satan ni wuti te ni ghimbi te unje niping. Te ei Yumbui nandi kin tende puayi ni ququ te nitang wuwi.

⁶ Nungoqi non nyamb wundiri riwo kin te oghi segi. Te pugri yis puch woju ire ni yembe wund kin te ningg bret yumbui ire yindiqi ye. Nungoqi wand ren kin te nei wamb segi bri?

⁷ Yumbo ur brequ kin te yis asi kin mewuraq wuso ye pugri meware ruso, di nungoqi bret urupui yis segi kin pugri ei was. Muqne God nde rar pe te nungoqi bret yis segi kin pugri was pre. Te pugri Kraist ni asi God Israel mingg wo rar nuqond mas kin ngeri nei rimbiny kin tende puayi sipsip ire mumbueq ye te kin pugri nati pre.

⁸ Pugri bu muq beghi mir yumbui te yembe bidiny bidinyne ei. Di te kin te beghi yis, te yumbo ur brequ asi kin di yumbo ur wute puq men kin tuquine puq pen segi kin te yis asi kin pugri mepare ruso. Pudi bret yis segi kin te yumbo ur yuwon ye di wand nganyene kin te ei pat rise.

⁹ Nge nungoqi nde nyumo raqe ur gidiq kin te nge quayi nyumbueg ane rise kin yumbo ur

brequ rind ye ni ane irepe was ye te ningg bu segi puq gad.

¹⁰ Wute yumbo ur brequ rind kin qi pe ris ye ni ane irepe was kin te ningg segi puq gad segi. Wute ren kin ni yumbo ur ren yembe rindiny: Wute ane rise kin yumbo ur brequ, yumbo yawo rindiny, yumbo nyungu rind, di god wandoqi kin yumbui nyamb riram. Pudi nungoqi wute ren kin puaq wand ningg, te nungoqi qi wen si wuraq tedi ni puaq wand kin tuqui.

¹¹ Pudi nge ur gad kin te pugri, nungoqi wute ren kin ane irepe was wayequ: wuti iri nari ni Kraist nei rimbig bu ni nungoqi ane kise kiam kin pugri was puq nand, pudi ni nyumbueg ane rise kin yumbo ur brequ nand, yumbo yawo nindig, god wandoqi kin nyamb niram, wute aye wand brequ nindiny, wuye kumo ne, di wute yumbo nyungu nindiny. Nungoqi wute pugri kin ane ire pe was di ane mir wand wayequ.

¹²⁻¹³ Wute aye Jisas nei rimbig segi kin nge ni ir kawo tuqui segi. Te nge yembe segi. God ni ir nawo ye. Nungoqi wute Jisas nei rimbig kin tene ei ir wawo. Te pugri wand buk pe vise kin ni viri, “Wuti yumbo ur brequ nand ye te kring ei waip no.” *[Lo 17:7]*

6

Wute Kraist nei rimbig kin ni oyi oyi kot pe ritari rusu wayequ

¹ Nungoqi kin iri nunon nimand tequ ker ninge rise te wuti te wute God nganyene kin yumbui nyamb rirang segi ye ni mingg kot tende tanyi

yo tequ kot wand wayequ. Pudi nungoqi God ningg wute ninde wo di ni gri nungoqi wand te mutungu.

² God ningg wute ni ei otiwo wute buagi qi pe kin ni yumbo ur te ir mawo ye. Nungoqi te kin nei wamb segi bri? Muq nungoqi otiwo wute buagi qi pe kin ni yumbo ur te ir wawo ye, tedi pughe gri ate nungoqi nonne mai ren kin ir wawo segi. Mai ren te yumbui segi.

³ Di beghi angelo buagi te anene ir pawo ye. Nungoqi ren nei wamb segi bri? Nungoqi otiwo angelo ir wawo ye, tedi muq nonne ei mai woju muq ven nde puayi res kin te teti wawo!

⁴ Pugri bu qi pe mai woju ren kin res te nungoqi wutaqu Jisas nei wumbig kin nungoqi nonne teti wawo tuqui. Piyi nungoqi kin wute nyamb segi kin ni segine mai te teti mawo.

⁵ Nge wand ven simbe gad ei nungoqi minyuw wati. Nungoqi wikur kin pe tende wuti nei oghi ye rise kin iri wute Kraist nei rimbig kin ni ningg mai teti nawo ye nas segi bri?

⁶ Pudi muq nungoqi oyi Jisas ningg wute aye ane ker rise kin te ware kot pe wo di wute God nei mimbis segi kin ni gri wand te teti mawo!

⁷ Nungoqi oyi oyi wute kot pe wutare wo kin te bei rind te pugri nungoqi ir waghe pre. Piyi wute nungoqi unje rupuq, ni rar wuqond unje rupuq. Piyi wute nungoqi yumbo nyungu runduq, te rar wuqond puq ren.

⁸ Pudi muq nungoqi wute Jisas nei rimbis segi kin aye te unje wap di yumbo wutanyri.

⁹ Nungoqi nei wamb pre te pugri wute yumbo ur brequ ren kin yembe rindiny ye ni God king

ningg nas di wute ninde si nambu ris ye te tende ane ris tuqui segi. Nungoqi mune unje gri nei wamb wayequ. Wute quayi nyumbueg ane rise kin yumbo ur brequ rind ye, wute god wandoqi kin yumbui nyamb riram ye, wute ngam kin aye ane rise kin, quayi quayne aye ane mase kin,

¹⁰ wute nyungu rind kin, wute aye yumbo te ritanyri yawo kureny ye, wuye kumo riq ye, wute pere rindiny ye, di wute rumb di ni yumbo ritanyri ye, wute pugri ye ni God king ningg nas di wute ninde si nambu ris kin tende ane ris tuqui segi.

¹¹ Di nungoqi kin wute ninge ni asi yumbo ur pugri kin puq ren. Pudi Yumbui Jisas Kraist di beghi God ni ningg Ququ nde gri nungoqi yumbo ur brequ wand kin te puaq nand di nungoqi God te wute yuwon ye ningg was di God nde rar pe tuquine was.

Beghi wute ane segi segi pase kin yumbo ur bad wayequ

¹² Wuti iri nari, “Nge segine yumbo buagi te puq ken ye.” Pudi yumbo te buagi ane ghav rind segi. Ni nari, “Nge segine yumbo buagi te puq ken ye.” Pudi nge yumbo te rar guqod ninde nambu kas wayequ.

¹³ Wuti aye nari, “Mir te umbo pe ruso ye di umbo te mir ni ris kin sunyi,” pudi God ni teri ane unje nap ye. Beghi ghimbi te wute aye ane segi segi pase kin segi, pudi beghi ghimbi te Yumbui te, di Yumbui ne ni beghi nde ghimbi pe yembe nand.

14 Ninde gre pe God ni Yumbui nati pre mune nindingi newo di ni ningg gre pe ni beghi mune nundumu pewo ye.

15 Nungoqi yumbo ren ei nei wamb te pugri nungoqi ghimbi te Kraist ningg ghimbi puch ire. Pugri bu nge Kraist ningg ghimbi puch ven katevi di ngimne nyumbueg ire ane ghimbi irene pas ye tuqui segi. Segi nganye!

16 Wuti iri ni ngimne nyumbueg ire teri rise, te ni nyumbueg te teri ghimbi irene ris. Nungoqi ren kin nei wamb segi bri? Te pugri wand ven kin te buk pe ur pu vise, “Ni teri ghimbi irene nganye rise.”

17 Pudi wuti Yumbui temi irepe mas ye ni Yumbui temi nei irene mas. [Stt 2:24]

18 Nungoqi wute segi segi rise ye yumbo ur brequ te puaq wand. Yumbo ur brequ buagi aye wuti yembe nindiny kin te nikin ghimbi unje nap segi, pudi wuti nyumbueg ane rise kin yumbo ur brequ yembe nindiny ye ni nikin ghimbi unje nap.

19 Nungoqi yumbo ren ei nei wamb te pugri nungoqi ghimbi te God ningg baj di Ququ Yuwon Ye God nungoqi neuq kin ni tende nas, di nungoqi ghimbi te nungoqi non tene segi.

20 God nungoqi yumbo yumbui kin nganye tende pe wong nunduq pre. Pugri bu nungoqi ghimbi tende pe God ei nyamb yumbui weng.

7

Ngam kin wand

1 Muq nge wand nungoqi nyumo raqe pe pengu wand kin te ningg simbe gad. Nungoqi wari wuti

iri ni nyumbueg ane rise segine nganye nas ye te ni yuwon nawo.

² Te nganye, pudi wute nganye buagi nganye ni segi segi rise kin yumbo ur quan kumo yembe rindiny. Pugri bu wute kin kin nikin ngam te ris, di nyumbueg mune pugrine kin kin ngaim te mas tedi yuwon.

³ Quayi ni ngam nde nikin ghimbi te nare nari wayequ. Di te kin pugrine ni ngam mune ngaim nde nikin ghimbi te wure wuri wayequ.

⁴ Ngam ni ghimbi te ni nikin tene segi, ni ngaim te anene ye. Te kin pugrine ngaim ni ghimbi te ni nikin tene segi, ni ngam te anene.

⁵ Nungoqi oyi oyi ghimbi ware wari wayequ. Nungoqi tequ ane ngiq wand di God ane wand ningg te muqdi puq wen. Pudi ngeri wap ruso kin tende puayine di pre. Te pre muqdi nungoqi mune irepe wase, ei Satan nungoqi puamb nuauq segi. Te pugri nungoqi segine was nganye tuqui segi.

⁶ Nge wand ren simbe gad kin te nungoqi yeri guduq ei nungoqi yumbo te yuwonne puq wen, di nungoqi nge kari kin pugrine nganye puq wen ningg kari segi.

⁷ Nge nde nei pe te wute buagi ni nge kin pugri ngam ruso segine ei ris ningg kari. Pudi te tuqui segi. Wute buagi God ni nei di gre ane neny kin te kin kinne, ninge ni nei gre rind di ngam ruso segine ris, di ninge ngam ruso.

⁸ Muq wute ngam ruso segi kin di wute nyarimo ris kin ni ningg mune simbe gad. Ni nge kin pugri ngam ruso segi ris tedi yuwon.

⁹ Pudi ni segine ris kin tuqui segi tedi ni ngam ei rusu. Te pugri ni ngam rusu kin te oghi, pudi segine ris muq wute ane rise kin yumbo ur quan nganye puq ren yawo kureny te brequ.

¹⁰ Wute ngam kin ningg nge wand quari ren simbe gad. (Te nge simbe gad segi, Yumbui simbe nand.) Ngam ni ngaim si wuri kinne wus wayequ.

¹¹ Ni puq wen tedi ni mune ngam wuso wayequ. Ni segine wus tiq segi tedi ni ngaim nde mune wuso di ni ngaim teri mune ruwo gudo. Quayi nungoqi nungam puaq wand wayequ.

¹² Pudi nungoqi aye ningg nge wand quari ren simbe gad. (Te nge puq gad, Yumbui segi.) Wuti iri Kraist nei nimbig ye ni ngam ire wus, muq ni Kraist nei wumbig segi ye, di ni wuti te teri ris ye te ningg ngiq wund, te quayi ni ngam te puaq nindiq wayequ.

¹³ Di nyumbueg ni ngaim iri nas, muq ni Kraist nei nimbig segi ye, di ni nyumbueg te teri ris ye te ningg ngiq nand, te nyumbueg ni ngaim te puaq wuind wayequ.

¹⁴ Te pugri ngaim ni Kraist nei nimbig segi, pudi ni ngam Kraist nei wumbig kin te ningg ni anene God ningg wute ane ris. Di ngam Kraist nei wumbig segi kin ni ngaim Kraist nei nimbig kin te ningg ni anene God ningg wute ane ris. Ren kin te segi, tedi ni wo te puqum rimb. Pudi muq ni wo God ningg wute yuwon ye.

¹⁵ Pudi quayi o nyumbueg ni Kraist nei rimbig segi ye ni ngam rusu kin te si rire ningg te ni piyi puq ren. Ni puq ren kin te ningg ni ngaim o ngam Yumbui nei rimbig ye ni ngam kin lo pe

taq pu yeru segi. Te pugri God nari beghi umbo yuwonne ei rise pas.

16 Nungoqi nyumbueg nungoqi nei wamb segi nungoqi Yumbui nei wumbig ye te ningg nungoqi nungaim ghav wundim Yumbui nei mimbig o segi. Di nungoqi quayi nungoqi mune pugrine nei wamb segi nungoqi Yumbui nei wumbig ye te ningg nungoqi nungam ghav wundiny Yumbui nei rimbig ye o segi.

17 Pudi ire ire nungoqi Yumbui ni pughe gri was ningg nari God nungoqi ngam nirauq kin pugrine ei was. Te nge lo di wute Jisas nei rimbig kin buagi nde simbe gad.

18 Wuti iri ni ghimbi dugu chongo pend pre muq God ni ngam nirang te ni mune ghimbi dugu chongo pend segine nas ningg buid nap wayequ. Di wuti ghimbi dugu chongo pend segine muq God ni ngam nirang te ni muq ghimbi dugu chongo pend ningg buid nap wayequ.

19 Ghimbi dugu chongo pend o ghimbi dugu chongo pend segi te kin te yumbo yumbui nganye segi. Yumbo yumbui kin nganye te God ningg lo te ei wat rise.

20 Wute ire ire ni asi pughe gri ris di God ngam nirany kin pugrine ei ris.

21 Nu asi wute aye nde taq pu yengu yembe guad guad muq God nu ngam niraw, te nu te kin ningg nei kumo ghamb wayequ. Pudi nu taq pu yengu segi kin ngim ire wuse, te nu piyi puq yen di taq pu yengu segi kin pugri ei ghas.

22 Te pugri wuti iri wute aye nde taq pu yenu yembe nand muq Yumbui ni ngam nirang te wuti te ni Yumbui te wuti taq yenu segi kin pugri. Te

kin pugrine wuti asi taq pu yenu segi kin muq Yumbui ni ngam nirang ye ni Kraist nde taq pu yenu yembe nand ye.

²³ God nungoqi yumbo yumbui kin nganye pe wong nunduq pre, pugri bu nungoqi mune wute nde taq pu yequ yembe ye wute ningg was wayequ.

²⁴ Pugri bu, nge mand, wute ire ire ni asi pughe gri ris God ngam nirany te ni pugrine ei ris.

²⁵ Muq nge nungoqi nyumbueg quayi ane rise segine ris kin te ningg pengu wand kin te mune simbe gad. Yumbui ni ren kin ningg nge wand ninge simbe nindigh segi, pudi nge yumbo pughene te oghi di yumbo pughene te brequ kin te simbe gad. Yumbui ni nge yawo nitogh di ghav nindigh nge yumbo nganyene puq ken bu nge wand ren simbe gad.

²⁶ Mai isis muq ven nde puayi ruwi, pugri bu nge nei gab kin te nungoqi muq was kin te pugrine ei was.

²⁷ Nungoqi ngam wo pre te mune nungam puaq wand ningg wari wayequ. Wuti tughe ngam kuo segine o nungam wuti pre te mune ngam yo ningg ghari wayequ.

²⁸ Pudi wuti iri ngam no te ni te kin ningg unje nap segi. Di nyumbueg quayi ane rise segine wus kin ire ni ngam wuso te ni te kin ningg unje wup segi. Pudi wute ngam ruso kin ni muq pas kin ven nde puayi mai quan kumo ruqond. Pugri bu nge nungoqi mai tende pe puaq pu yequ ningg kari.

²⁹ Mand, nge wand ren simbe gad kin puate te pugri: Ngeri puayi rise pre. Pugri bu muq pu ruso kin ven nde puayi wute ngam kin ni ngam

nei mimbiny wayequ. Ni wute ngam ris segi kin pugri ei Yumbui ningg yembe mand.

³⁰ Wute quanji rind kin ni wute quanji rind segi kin pugri ei ris. Wute chumbuai rind kin ni wute chumbuai rind segi kin pugri ei ris. Wute yumbo wong rind kin ni yumbo te ni nikin tene segi.

³¹ Wute yumbo qi pe kin riteri ye ni yumbo te ninde rar pe te yumbo yumbui nganye, ni pugri nei rimb wayequ. Te pugri qi muq wuse kin pugri ye wen ni pre ye.

³² Nge nungoqi nei kumo wamb segi ningg kari. Wuti iri ni ngam no segine nas tedi ni Yumbui ningg yembe pe quan puaq no. Ni puq nen ei Yumbui chumbuai nand ningg.

³³ Pudi wuti ngam no pre te ni yumbo qi pe kin quan nei pe nawo ris, te ni ngam chumbuai wund ningg yumbo puq nen.

³⁴ Te kin ningg di ni yumbo irene nei nimbiny segi. Nyumbueg ire ni ngaim segi kin di nyumbueg ire quayi ane rise segine nganye wus ye ni Yumbui ningg yembe pene quan puaq wuso, te ninde nei pe ni ghimbi di ququ anene Yumbui ne weng ningg. Pudi wute ngam kin ni yumbo qi pe kin quan nei pe wuwo ris, te ni nikin ngaim chumbuai nand ningg yumbo puq wen.

³⁵ Nge wand ren puq gad kin te nge nungoqi ghav guduq Yumbui ningg yembe wand, nge nungoqi taq gubuqu ningg kari segi. Pudi nge nungoqi tuquine was di nei tevi segi Yumbui irine nde yembe wand ningg kari.

³⁶ Wuti iri ni nyumbueg quayi ane rise segine kin ire miping wuso pu wus di wuti te ni nei namb ni wute tende yumbo ur tuquine kin tene yembe

nindiny tiq segi pudi ninde umbo pe nei brequ quan rise, di ni teri ngam rusu yawo nganye kureny, tedi piyi ngam rusu. Ni te kin ningg yumbo ur brequ rind segi.

³⁷ Pudi wuti aye iri nikin nde nei pe nei namb ni ngam no segine nas ye tuqui di nari ni segine nas ei yumbo puq nen yawo gureg kin te puq nen. Ni pugri nei namb di nari ni nyumbueg quayi ane rise segine wus kin te nitaqi segi te ni anene tuquine puq nen.

³⁸ Pugri bu wuti nyumbueg ni miping wuso pu wus kin te nitaqi ye ni tuquine puq nen, di wuti nari ni nyumbueg te nitaqi segi puq nand kin ni quan nganye tuquine puq nen.

³⁹ Nyumbueg ire ni ngaim nasne te ni ngaim terine ei ris. Pudi ni ngaim te nati, tedi ni segine aye pughe ye ni wutanyi yawo kurew kin te wutanyi tuqui. Pudi wuti te anene Yumbui nei nimbig kin ei.

⁴⁰ Nge nei gab kin te nyumbueg te ni ngam wuso segine wus, tedi quan chumbuai wund ye. Ren te nge nei gab, nge wute aye kin pugri God ningg Ququ nge nde nas nei negh.

8

Wandoqi kin god mir muam kin wand

¹ Muq nge umo mambui god wandoqi kin mem kin te ningg pengu wand ye te mune simbe gad. Wute ninge mari, “Beghi buagi ane nei pateri pre.” Te nganye pudi wute nei materi kin te ningg ni bujeyi mase ye. Pudi wute aye te quan yawo

pirany righe kin te ningg beghi wute Jisas nei rimbigin te ghav bidiny gre pu yeru.

² Wuti iri nari ni nei quan rise ye puq nand kin te ni nganyene yumbo ninge nei nimbiny segine.

³ Pudi wuti God yawo nirang righe kin te God oyi wuti te nei nimbigin pre.

⁴ Pugri bu muq nge umo god wandoqi kin mem kin cham we ye te kin ningg wand gad. Beghi nei bab te pugri god wandoqi kin ni God nganyene kin pugrine mas segi, di beghi nei bab God nganyene kin te irine, aye segi.

⁵ Te piyi god isis nyamb miram di mari god ninge nginy tu pe mas di ninge qi pe mas. Piyi god men ni quan di ni yumbui te quan,

⁶ pudi beghi God te irine. Te wuyi yumbo buagi yembe nindiny ye di beghi ni ningg yembe te yembe bad ningg pas. Di beghi Yumbui te irine, te Jisas Kraist, ninde gri yumbo buagi rise di ninde gri beghi pas.

⁷ Pudi wute buagi ane te kin nei rise segi. Wute ninge ni god wandoqi kin mir rem kin yumbo ur pene ris. Di muq ven nde puayi umo god wandoqi kin mem ye te ni mune riq di ni nei rimb kin mir te god wandoqi kin ni ningg. Ni nei oghine gre rind segi kin te ningg ninde nei pe mir te ni unje rip ye.

⁸ Pudi mir pe kin te ningg beghi God nde tumo bodo segi. Di mir pe yambu pari kin te ningg God ni beghi yambu nirengu, di mir te pe ei God ni beghi ghav nundug, yewo pugri segi.

⁹ Pudi nungoqi ninge mir te kin segine we ye nungoqi nei wamb yuwon. Te pugri eti nungoqi

mir te we ye te ningg wute aye nei oghine gre rind segi kin ni mune riq di ir righe.

¹⁰ Te pugri eti wuti iri nei gre rind segi ye ni nungoqi nei wamb pre kin nungoqi god wandoqi kin ni baj pe mir wand kin te nuqond di ni mune mir god wandoqi kin meng kin te ne.

¹¹ Di te kin ningg nu nimand Kraist oghine nei nimbig gre segi ye di Kraist ni wuti te ningg qa nati ye te ni nungoqi nei wamb kin te ningg ni ir naghe.

¹² Nu nimand iri pugri puq yeng di ni yumbo ur brequ nand di ni nei oghine gre rind segi kin te unje ping te nu Kraist nde bu yumbo ur brequ guad.

¹³ Pugri bu yumbo nge ke kin te ningg nge mand puq keny di ni yumbo ur brequ rind, tedi nge umo god wandoqi kin meng ningg mambui kin te mune ke segi, ei ni yumbo ur brequ rind segi.

9

Pol aposel ningg nas kin te ningg simbe nand

¹ Nge lo nde nambu kas segi. Nge aposel iri. Nge ngening nde rar pene nganye Jisas beghi Yumbui guqoid pre. Di nge Yumbui ningg yembe gad kin te ningg nungoqi nei ware witinde.

² Te piyi wute aye mari nge aposel iri segi, pudi nge nungoqi nde aposel ningg kas. Te pugri nungoqi Yumbui nde was kin te ningg nungoqi nge aposel ningg kas kin te bei wand kin pugri.

³ Ren te wute nge wand isis megh tedi nge ghimbi ghav gidiny ningg wand ren simbe gad.

⁴ Beghi yembe ren bad kin te ningg beghi mir di wuye pateri pe tuqui segi bri?

⁵ Pita, di aposel aye, di Yumbui ni kiqam ni tige aye pe wand bir mawo ningg mo kin tende puayi ni ngam te mitari ne mo. Ni ngam ni anene Kraist nei rimbig kin. Di beghi mune ni puq men kin pugrine puq pen tuqui segi bri?

⁶ Te pughe kin ningg nge Barnabas temune beghi bonne mir pateri pe, di aposel aye te nungoqi bag wamb?

⁷ Wuti iri ami ningg yenu kin ni nikinne mir wong nand, ne, no yeng nand segi. Wuti iri wain wuny mbe yembe nand, te ni wain yi ninge nap ne ne yembe nand. Di wuti iri sipsip bag namb ye ni sipsip miny te nduruq naq naq yembe nand.

⁸ Nge wand gad kin ren te wutene pripri puq men kin te simbe gad segi. Pudi Moses ningg lo ur pu wuse ye te mune pugrine puq wund.

⁹ Te pugri Moses ningg lo ur pu wuse ye ni wuri, “Kau ni wit yi nyinge ruwo ei wit yi wateri kin tende puayi nungoqi ni mim taq wumbiny wayequ. Piyi rar wuqond wit yi ninge riq.” *[Lo 25:4]*

Ren kin te God ni kau ninggne puq nand segi.

¹⁰ Nge nungoqi nganyene simbe guduq, God ni beghi wutamu ningg anene puq nand. Te nganye wand ven beghi ningg puq nand, te pugri wuti qi bir nuaq kin ni qi bir nuaq, di wuti mir yi puraq nand kin ni puraq nand. Ni temi pugri yembe mand ei mir nguan kin puayi ni mir te puch puch materi ningg mari.

¹¹ Beghi nungoqi nde umbo pe ququ kin mir yi ninge puraq bad pre. Te kin pugrine beghi oyi

nungoqi nde pu yumbo ninge pateri kin te oghi segi bri?

¹² Wute ninge nungoqi nde yembe ren mand kin te ningg nungoqi yumbo wem ningg mari, tedi beghi temu ei quan nganye wengu ye tuqui.

Pudi beghi te kin ningg quan nganye pari segi. Beghi oyi bonne yumbo buagi te pateri. Beghi puq pen ei wute rar buqod Kraist ningg wand yuwon ye ritevi di beghi ni imb puany segi.

¹³ Nungoqi ren kin nei wamb segi bri? Te pugri wute God ningg baj pe yembe mand ye ni mir te God ningg baj pe tende pune materi. Di wute alta pe yembe mand kin ni wute umo God reng ningg rire rundo kin tene ni mune materi ye.

¹⁴ Te kin pugrine ni nari wute God ningg wand yuwon ye bir mawo ye ni mir tende grine ei materi.

¹⁵ Pudi nge, nge pugri wand gre keny ei yumbo ninge kateri ningg kari segi. Di nge wand ren ur gad kin te nungoqi nge yumbo puq wegh ningg kari segi. Nge te kin ningg kari puq ken tedi nge kati ei yuwon. Te pugri nge wuti iri ni nge nyamb gidivi viyo kin puate te puaq nand yambu kari.

¹⁶ Te pugri nge wand yuwon ye bir kawo kin te ninggne nge nyamb gidivi viyo tuqui segi. Te pugri Yumbui nari nge yembe te ei puq ken. Pugri bu nge God ningg wand yuwon ye te bir kawo segi tedi nge unje pu kas.

¹⁷ Nge ngeningne wand ren bir kawo, tedi nge yumbo oyi kin te kateri. Pudi nge ngening nde nei pene wand bir kawo segi. Te pugri God ni nge si numbogh yembe ren negh.

18 Nge te oyi kin yumbo taq ren, nge chumbuai ane God ningg wand yuwon ye bir kawo, di wute ni wand te wong rind segi. Di nge te kin ningg yumbo ninge kateri ye tuqui pudi nge te ningg kari segi.

19 Te piyi nge wuti iri nde taq pu yengu yembe gad segi, pudi nge wute buagi ghav gidiny ningg taq pu yengu yembe gad kin pugri kas ei wute quan mune kateri.

20 Wute Juda kin ninde te nge wuti Juda kinne pugri kas ei wute Juda kin kateri. Wute Moses ningg lo nde si nambu ris kin ninde te nge wuti lo nde si nambu kasne kin pugri kas ei nge ni kateri. (Pudi nge ngeningne lo nde si nambu kas segi.)

21 Wute Moses ningg lo ninde wuse segi kin ninde te nge wuti lo nge nde wuse segi kin pugri kas ei nge wute lo ninde wuse segi ye te kateri. (Pudi nge ngeningne God ningg lo si kiraq segi, pudi nge Kraist ningg lo nde si nambu kas.)

22 Wute God nei rimbig gre segi ye ninde te nge wuti God nei gibig gre segi ye pugri kas ei wute God nei rimbig gre segi ye te kateri. Nge wute buagi nde te ni mas kin pugrine kas ei nge puq ken kin te ningg nge wute ninge kateri tuqui.

23 Nge yumbo buagi ren puq ken kin te nge God ningg wand yuwon ye ningg kari bu puq ken ei wand yuwon ye te ningg God nge yuwon nuagh.

24 Nungoqi nei wamb te pugri resis ire pe wute buagi vig mamb, pudi wuti irine ni yumbo materi ningg vig mamb kin te nateri ye. Muq nungoqi wuti yumbo nateri ningg vig namb kin pugri ei vig wamb.

²⁵ Wute buagi griny yumbui pe mo vig mamb kin ni wand quari te irepene mutungu di sir map. Ni puq men ei yumbo materi ningg vig mamb kin te materi. Ni yumbo te rise nganye segi ye. Pudi beghi yumbo pateri kin te yumbo rise rise te kin rise ye te pateri.

²⁶ Puate ren kin ningg bu nge wuti yumbo ninge nei nimbiny segi pudi segine vig namb ye nikin pugri vig gab segi. Di nge wuti yeng nand kin ni yir segi segi menare ye nikin pugri yeng gad segi.

²⁷ Pudi nge ngening ghimbi yumbo ur brequ puq wen kin te ningg yeng kawo yuwon di ni puq wen kin te segi puq gad. Eti nge wute ndene wand bir kawo di nge ngeningne yumbo nge kateri ningg vig gab kin te kateruwi segi.

10

Wandoqi kin god yumbui nyamb piram kin wu wand

¹ Muq nge mand, nungoqi yumbo ren ei nei wamb ningg kari. Te pugri asi beghi koku ni Moses nde dobu ruru kin tende puayi ni buagi ane wuye quari nambu nyinge rire, di gherim ambo kin pe tende yuwonne opu gri ruso riwo.

² Ni wuye quari nambu nyinge rire di gherim ambo pe opu gri ruso riwo kin te ningg ni buagi ane Moses nde dobu ruru ye te kin ningg wuye map kin pugri.

³ Ni buagi ane mir irene God ningg Ququ neny kin te riq,

⁴ di wuye irene God ningg Ququ neny kin te riq. Te pugri ni wuye te ququ kin wet pe gri kuyi kin te riq, di wet te ni ane ruso. Di wet te Kraist nikinne.

⁵ Pudi God ni beghi koku nganye buagi umbo ker nuany di ni qi wute segi ye pe tende riti.

⁶ Yumbui ren puq nen kin te beghi buqod di nei pateri ningg puq nen. Te ei beghi, beghi koku kin pugri yumbo ur brequ nganye kin te puq pen yawo guregu segi.

⁷ Nungoqi ni kin ninge god wandoqi kin yumbui nyamb riram kin pugri god wandoqi kin yumbui nyamb wuram wayequ. Wand ren kin te ur pu rise, “Wute ni irepe ris di mir rind di wuye riq pre muq quayi nyumbueg ane rise kin yumbo ur brequ rind.” *[Kis 32:6]*

⁸ Beghi ni kin ninge puq ren kin pugri quayi nyumbueg ane pase kin yumbo ur brequ bad wayequ. Ni puq ren di nginy iri ningg wute 23 tausen pela pu riti.

⁹ Beghi Yumbui tuqui paip wayequ. Ni kin ninge puq ren di ghati rit riti.

¹⁰ Di nungoqi ni kin ninge minyang rind kin pugri minyang wand wayequ. Ni puq ren di angelo wute unje nap kin ni nambui riti.

¹¹ Yumbo buagi ninde puq ren kin ren te beghi buqod di wune bab, di buk pe ur mand ei beghi buqod di nei pateri. Te pugri beghi God ni yumbo buagi omo nawo kin ngeri tende tumone pas.

¹² Pugri bu wuti iri nari ni gre pu yenu te ni yeng nawo yuwon ei ni ir naghe segi.

¹³ Yumbo nungoqi puamb ruauq kin te yumbo pripri wute buagi puamb ruany kin tene. Pudi

God ni yumbo puq nen puq nand kin te puq nen ye. Ni nungoqi rar nundoqu puamb muauq ei nungoqi yequ tuqui segi ye. Ni nungoqi puamb muauq kin tende puayi God nungoqi ghav nunduq wu wase wo kin ngim rise ye. Te ei yumbo te nungoqi nyinge ruauq waghe segi.

Beghi God di god wandoqi kin anene yumbui nyamb piram wayequ

¹⁴ Pugri bu muq nge mand nge quan nganye yawo kirauq righe ye, nungoqi god wandoqi kin yumbui nyamb wuram kin yumbo ur te puaq wand.

¹⁵ Nge nungoqi nde wand simbe gad kin te wute nei yuwon kin rise ye ni kin pugri simbe guduq. Nungoqi nonne nge wand simbe gad kin ren ir wawo.

¹⁶ Beghi Yumbui ni kap beghi pitaqwi kin tende pe beghi yuwon nuangu ye te ningg Yumbui chumbuai bidig pre di kap te pitaqwi. Di kap tende pe wuye pe kin te ningg beghi Kraist ningg yavi pe beghi ni ane umbo irene pas. Di bret bir puaq paq kin te ningg beghi Kraist ane ghimbi irene.

¹⁷ Bret puayi te irene di wutamu nganye buagi. Pudi buagi ane bret puayi te irene pitaqwi. Pugri bu beghi buagi ane ghimbi irene.

¹⁸ Nungoqi wute Israel kin nei wumbiny. Wute umo God meng ningg mambui kin cham te me ye te ningg ni alta te kin pe God ane irepe mas.

¹⁹ Nge puq gad kin te nungoqi god wandoqi kin umo wem kin te ghav rind segi. Te pugri god wandoqi kin ni ghav mand segi.

²⁰ Wute Juda segi kin ni umo mambui god wandoqi kin mem kin te ququ brequ bu mem, God segi. Di nungoqi ququ brequ ane irepe was nge yambu kari.

²¹ Te pugri nungoqi Yumbui ningg kap pe wuye we di ququ brequ mingg kap pe anene wuye we tuqui segi. Nungoqi Yumbui ningg tebol pe mir wateri di ququ brequ mingg tebol pe anene mir wateri tuqui segi.

²² Beghi puq pen di Yumbui ni te kin ningg ker nawo segi ye bri? Yumbui ni gre quan nganye rise di beghi segi.

Beghi pughe gri yuwon pu pas kin wand

²³ Wute ninge mari, “Beghi yumbo buagi te segine puq pen ye.” Te nganye, pudi yumbo te buagi ane oghi segi. Ni mari, “Beghi yumbo buagi te segine puq pen.” Pudi ni buagi ane ghav rind segi.

²⁴ Nungoqi nonne yumbo puq wen yawo kureuq kin tene nei pe wawo ris wayequ. Nungoqi yumbo puq wen di wute aye gre weny kin te anene ei nei pe wawo ris.

²⁵ Umo puch buagi maket pe ris kin te segine wong wand we. Nei isis nungoqi nde umbo pe ruwi di pengu wand wayequ.

²⁶ Te pugri God ningg wand buk pe vise kin taq pugri, “Qi di yumbo buagi qi pe rise kin te Yumbui nikin te.”

[Sng 24:1]

²⁷ Muq wuti Yumbui nei nimbig segi ye iri ni nu ngam niraw ghondo ei tequ mir wand ningg di nu kuo tequ mir wand, te nu ni mir buagi nawo ris

kin te ye. Nei isis nunde umbo pe ruwi di pengu ghand wayequ.

²⁸ Pudi wuti iri nu simbe nunduw nari, “Umo wen god mem kin cham,” te muqdi nu mir te ye wayequ. Nu mir te ye segi kin puate te: wuti te nu simbe nunduw di ninde umbo pe nei namb kin te ningg bu nu ye wayequ.

²⁹ Te nunon nei segi, pudi wuti aye te ni nei. Te pugri wuti aye ninde umbo pe pughe gri nei namb ye te ningg ni nge yumbo segine ke ye te ningg segi puq nand tuqui segi.

³⁰ Nge Yumbui chumbuai gidig pre di mir te ke. Pugri bu wuti iri ni nge mir Yumbui chumbuai gidig pre ke kin te ningg nge wand brequ nindigh tuqui segi.

³¹ Nungoqi mir we o wuye we o yumbo aye pughe kin puq wen kin te nungoqi God nyamb yumbui weng ningg ei puq wen.

³² Nungoqi yuwonne was ei wute Juda kin, Grik kin o wute God te wute Jisas nei rimbig kin ni nungoqi ningg ir righe di yumbo ur brequ rind segi.

³³ Nungoqi nge puq ken kin pugrine ei puq wen. Nge yumbo buagi puq ken kin te wute buagi chumbuai rind ningg puq ken. Te pugri nge yumbo nge ghav rindigh kin te ningg kari puq ken segi. Nge wute buagi ghav gidiny ei God mune nate ruwi.

11

¹ Nungoqi nge Kraist ningg yumbo ur sonyi gidig kin pugrine nungoqi mune nge yumbo ur yembe gidiny kin te sonyi wand.

Beghi wute aye nde nambu ei pas

² Nungoqi pripri nge yumbo buagi puq ken kin te nei wumbiny di nge wand bei keuq kin watevi ye te nge bei keuq kin pugrine nganye watevi ye te ningg nge nungoqi chumbuai guduq.

³ Muq nungoqi yumbo ren ei nei wamb ningg kari, Kraist ni ngawu namb di quayi buagi Kraist nde nambune mas. Di quayi ni ngawu namb di ngam ninde nambune wus. Di God ni ngawu namb di Kraist ninde nambune nas.

⁴ Quayi ni God ane wand o propet kin wand simbe mand muq ni ngawu buag mare te ni Kraist beghi ninde nambu pas kin ni nyamb mi vighe viso.

⁵ Di nyumbueg ni ngawu buag wure segine God ane wand o propet kin wand simbe wund te ni nikin ngaim ninde nambu wus kin ni nyamb wi vighe viso. Di te kin te ni nyumbueg ire minyuw mew ningg yu ghir munduw kin ane tuquine.

⁶ Te pugri nyumbueg ire ni ngawu te buag wure segi te ni yu te ghir ei wund. Di ni yu ghir wund o pend wuwo puayi rise minyuw wuti, tedi ngawu te buag ei wure.

⁷ Quayi ni ngawu buag nare wayequ. Te pugri ni God nikin gib namb, di ninde gri God nyamb yumbui nateri. Pudi nyumbueg nde gri ni ngaim ni nyamb yumbui nateri.

⁸ Te pugri quayi ni nyumbueg nde gri nandi segi, nyumbueg bu quayi nde gri wundi.

⁹ God ni quayi yembe nindig nyumbueg new segi, pudi nyumbueg oyi yembe nunduw di quayi neng.

10 Puate te ningg bu nyumbueg ni ngawu buag ei rire. Ni puq ren ei bei rind ni aye nde nambu yeru wand simbe rind. Di puate aye te angelo ni yumbo ur buagi muqond muqond yemu.

11 Yumbui nde rar pe nyumbueg ni quayi si wuri kinne yequ tuqui segi, di quayi ni nyumbueg si niraq kinne yenu tuqui segi.

12 Te pugri nyumbueg ni quayi nde gri wundi di muq quayi mune pugrine nyumbueg wuri wundi. Pudi yumbo buagi te God nde pu rindi.

13 Nungoqi nonne yumbo ren kin ir wawo. Nyumbueg ni ngawu buag wure segine God ane wand kin te yuwon o segi?

14 Beghi bon yumbo ur te pugri quayi ni yu do bui nganye yeru te nikin nyamb unje nap.

15 Pudi nyumbueg ni yu te do bui yeru te ei wute mundoq yuwon wund. Te pugri yu do bui te ni ngawu buag wure ningg bu rise.

16 Wute ninge ni yumbo ren ningg minyang mand di mari ye. Pudi nge kari beghi God te wute Jisas nei rimbis kin ane beghi yumbo ur aye kin puq pen segi ye.

Yumbui ningg mir unje pap wayequ

17 Muq nge wand aye mune simbe gad di wand ren nungoqi nyamb gidivi viyo segi. Te pugri nungoqi buagi ane irepe wikur kin tende puayi nungoqi yumbo quan unje wap di yumbo ur yuwon kin yembe wundiny segi.

18 Nge wand ye ruwo simbe gad kin te pugri: Nge kutungu nungoqi God yumbui nyamb wurang ningg irepe wikur kin tende puayi nungoqi bir wawo. Di nge nde nei pe te musoq nganyene.

¹⁹ Te pugri nungoqi nde nei isis ruwi ei nei bab tuqui te pugri wute pughe ye te God nde rar pe yumbo tuquine puq ren.

²⁰ Nungoqi pripri wandi ire pe wikur Yumbui nikin wute ane mir mand pre ni nati ye te kin mir wand, pudi nungoqi mir te kin ane tuquine puq wen segi.

²¹ Te pugri nungoqi mir wand kin puayi nungoqi bregune mir wand di wute aye ghimbi wany segi. Te kin ningg di wute ninge mir ane mas di wute ninge wuye quan kumo me ngawu ghabe rind.

²² Nungoqi non baj rise di nungoqi segine non baj pe mir wand di wuye we tuqui. Nungoqi puq wen di wute yumbo quan segi kin te unje wap yivany ane ris, di te kin ningg nungoqi God te wute Jisas nei rimbig kin ni nyamb unje wupiny. Muq nge pughe puq ei guduq? Nge nungoqi nyamb yumbui keuq tuqui segi.

²³ Te pugri nge Yumbui nde pu wand kateri kin tene nungoqi mune simbe guduq pre. Judas ni Yumbui Jisas veri nde si pe ni nondo kin bur te ningg Jisas bret nitaqwi,

²⁴ di God chumbuai nindig pre bret te bir nuaq di nari, “Wen te nge ghimbi di ghimbi wen nungoqi ghav wunduq ye. Nungoqi pugri puq wen ei nungoqi nge nungoqi nde nei pe wowi kas.”

²⁵ Mir mand pre wain mune pugrine kap ane neti nowi nari, “Kap wen te wand urupui God taq namb kin te. God wand urupui taq namb kin te nge nde yavi pe taq namb. Pughe puayi nungoqi ren kin puq wen te nungoqi nge nungoqi nde nei

pe wowi kas ningg ei puq wen.”

²⁶ Te ningg bu nungoqi bret te waq di wain te we te nungoqi Yumbui ni nati kin te bei wand ningg ei puq wen di te tene ruso ruso otiwo ni mune nandi.

²⁷ Pugri bu wuti tughe bret te naq di Yumbui ningg kap tende pe wuye ne ye ni yuwonne puq nen segi te ni Yumbui ningg ghimbi di yavi nde yumbo ur brequ nand di wand ninde rise.

²⁸ Wuti iri bret te naq di kap te ningg wuye ne ye ni nikin yumbo ur te otinde nei nimbiny yuwon. Ni nei namb ni unje nap segi te muqdi ne.

²⁹ Te pugri wuti iri ni Yumbui ni ghimbi te otinde nei numbuw segine muq bret di wain te ne ye ni unje nap di te kin ningg God ni yembe neng ye.

³⁰ Puate ren ningg bu nungoqi kin wute nganye buagi ni buid segi, num kureny di ninge quanne riti pre.

³¹ Pudi beghi bon yumbo ur te otinde nei bibiny yuwon pre muq puq pen tedi God beghi mai nengu segi.

³² Yumbui gri ni ir nuamu di mai ren nengu te ni beghi buraqi nirengu ei yumbo ur tuquine puq pen. Te ei wute qi pe kin brequ nindiny kin tende pe beghi ni ane brequ nundug segi.

³³ Pugri bu, nge mand, nungoqi irepe wikur mir wand kin tende puayi wute aye te ghimbi wany.

³⁴ Wuti iri ni mir gureg, te ni nikin baj pene mir nand pre muqdi nandi. Te ei mir tuqui tuquine wateri di God nungoqi mai neuq segi.

Pughe puayi nge godo tedi yumbo ren kin ningg mune nganye yeri guduq ye.

12

Ququ kin yembe

¹ Nge mand, muq nge Ququ Yuwon Ye ni yembe nengu kin te ningg simbe gad ei nungoqi nei wamb ningg kari.

² Nungoqi nei wamb te pugri asi nungoqi God nganyene kin yumbui nyamb wurang segine kin tende puayi yumbo ur isis pe wandoqi munduq god wandoqi kin ni wand mand tuqui segi ye te yumbui nyamb wuram.

³ Pugri bu muq nge nungoqi simbe guduq te pugri God ningg Ququ ni wuti iri nde gri wand nand ye wuti te ni Jisas wand brequ nindig tuqui segi. Di wuti iri nikinne nari, "Jisas te Yumbui" puq nand tuqui segi. Pudi Ququ Yuwon Ye ni nei neng tedi ni puq nand tuqui.

⁴ Ququ pe kin yembe te isis rise, pudi Ququ irine yembe te puq nen.

⁵ Yembe isis yembe bidiny, pudi Yumbui irine ningg yembe bidiny.

⁶ Di yembe bad kin yumbo ur te isis rise, pudi God irine beghi buagi ane gre nengu yembe isis bad.

⁷ Beghi buagi ane Ququ pe kin yembe yembe bidiny kin te God ni beghi nde yembe nand. God ni Ququ beghi nde nas kin yumbo ur te bei nand ei beghi oyi oyi ghav bad.

⁸ Ququ ni wuti iri nde ni wute aye nei yuwon kin neny kin yembe neng, di Ququ tene mune wuti aye nde ni wute ghav nindiny God ningg nei te nei rimb kin yembe neng.

⁹ Ququ tene mune wuti aye iri nde ni Kraist quan nei nimbigr kin nei neng, di Ququ te irine mune wuti aye iri nde Yumbui ningg nyamb pe wute num kin sabi nindiny kin yembe neng.

¹⁰ Ququ tene mune wuti aye nde yumbo ur isis gre kin yembe nindiny kin gre neng, di wuti aye propet kin pugri wand simbe nand ye, wuti aye ququ nuqond nap mo te God ningg Ququ o ququ aye kin, wuti aye wand tuan isis pe wand nand kin, di mune wuti aye wand tuan isis te nitari riti kin.

¹¹ Yumbo buagi ren te Ququ iri tene yembe nand. Di ni wute ire ire yembe neny puq nand kin tene yembe neny.

Ghimbi irene, puch quan

¹² Wutamu ghimbi te puch quan irepene rise ye. Piyi ghimbi ni puch te quan, pudi ghimbi irene. Di Kraist ni mune te kin pugrine.

¹³ Te pugri beghi buagi ane Juda o Grik kin, wute wute aye nde taq yemu yembe mand kin o taq yemu segi kin, beghi buagi ane Kraist ane ghimbi irene rise ningg Ququ irine pe wuye mupumu, di Ququ irine peti ni pre.

¹⁴ Te pugri ghimbi ni puch irene segi, ni puch quan.

¹⁵ Muq nyinge ni wuri, “Nge si segi pugri bu nge ghimbi kin puch iri segi.” Ni piyi puq wund, pudi te kin ningg ni ghimbi kin puch segi, o ghimbi si wuraq kinne yequ tuqui segi.

¹⁶ Di ange ni wuri, “Nge rar segi pugri bu nge ghimbi kin puch segi.” Ni piyi puq wund, pudi

te kin ningg ni ghimbi kin puch segi, o ghimbi si wuraq kinne yequ tuqui segi.

¹⁷ Ghimbi buagi te rarne, tedi wuti wand nutungu tuqui segi. Di ghimbi buagi te angene, tedi wuti tuqo nutungu tuqui segi.

¹⁸ Pudi God ni ghimbi puch buagi te kin kinne nitari riti di buagi ane ni nari kin pugrine rise.

¹⁹ Ni buagi ane te ghimbi puch irene, tedi ghimbi wuse segi.

²⁰ Muq wuse kin te ghimbi puch quan, pudi ghimbi irene.

²¹ Rar ni si ningg wuri, “Nu nge temu irepe pas yambu kari,” ni puq wund tuqui segi. Di ngawu ni nyinge ningg nari, “Nu nge temu irepe pas yambu kari,” ni puq nand tuqui segi.

²² Pudi beghi ghimbi puch ninge beghi buqod kin ni buid quan segi, pudi beghi si pare tuqui segi.

²³ Di ghimbi puch ninge pari te oghi nganye segi puq bad kin te sabi bidiny yuwon. Di ghimbi puch ninge raqene rise segi kin te suqo pare yuwon.

²⁴ Beghi ghimbi puch raqene rise kin te pugrine sabi bidiny segi. Pudi God ni ghimbi puch buagi muq rise kin pugrine irepe nawo righe, di puch yuwon segi kin te mune yuwon nganye nuany.

²⁵ Ni pugri puq nen ei ghimbi ni bir kin kin yeru segi, pudi puch ire ire ni buagi ane ghimbi irene kin ghimbi puch di ni oyi oyi sabi ei rind.

²⁶ Puch ire ni mai wuraq te buagi ane mai riraq. Di puch ire ni nyamb te riwo ruso te buagi ane chumbuai rind.

²⁷ Muq nungoqi buagi ane te Kraist ningg ghimbi di nungoqi ire ire te Kraist ningg ghimbi

puch.

²⁸ Di wute Jisas nei rimbig kin ninde God ni aposel nap mo nyamb yumbui kin ningg mas. Ninde tumo te propet, ninde tumo wute ninge wute aye bei meny kin, di ninde pu wute yumbo ur isis gre kin bei mand kin te nap mo. Di ni wute aye men anene nap mo: Te wute num kin sabi mindiny kin yembe nem ye, wute ninge wute aye ghav mindiny kin yembe nem ye, wute ninge ni wute aye yembe isis mand kin te ni yembe mand kin te ningg yeri mindim ye, di ninge wand tuan isis pe wand mand kin.

²⁹ Ni wute buagi ane aposel kin yembe nem segi, ni buagi ane propet segi, ni buagi ane wute bei meny kin segi, ni buagi ane yumbo ur gre kin yembe mindiny kin segi.

³⁰ Ni buagi ane wute num kin sabi mindiny kin yembe rise segi, ni buagi ane wand tuan isis pe wand mand kin segi, di buagi ane wand tuan isis mitari riti kin segi.

³¹ Pudi nungoqi yembe yumbui kin God ningg Ququ nde gri rindi kin te ei wateri ningg buid wap.

Wute yawo pirany righe kin yumbo ur

Di muq nge nungoqi yumbo ur yuwon nganye ire bei keuq.

13

¹ Piyi nge wute mingg wand tuan di angelo mingg wand pe wand gad pudi nge wute yawo kirany righe segi, tedi nge belo quan kumo wuri

nyuw rip kin pugri o wokuandi wub segi segi mi nari kin pugri.

² Piyi nge propet kin pugri wand simbe gad kin yembe rise di wand wute asi nei mamb segi kin te nei gab, di nge nei quan kumo rise, nge Yumbui nei gibig gre di nge Yumbui nei gibig kin te ningg nge rand kring kap mo kin tuqui pudi nge wute yawo kirany righe segi, tedi nge wuti yembe buagi te yembe gad segi kin pugri.

³ Piyi nge yumbo buagi te wute yumbo segi kin keny, Yumbui ningg yembe gad kin te ningg wute nge wase mendi ei kati ningg mari kin te rar guqod puq men pudi wute yawo kirany righe segi, tedi nge yembe gad kin te nge ghav rindigh segi.

⁴ Wuti wute yawo nirany righe ye ni yumbo ur ren ei rise. Ni brequene ker nawo segi di wute sabi nindiny. Ni wute aye ni yumbo riteri kin te ningg umbo brequ kuse segi, nikin nyamb nindiri riwo segi, di ni bujeyi nase segi.

⁵ Ni yumbo ur tuquine segi kin te puq nen segi di yumbo nikin puq nen yawo gureg kin te ye nawo ris segi. Ni brequene umbo ker nawo segi di wute unje rip kin te manyi nand segi.

⁶ Ni yumbo ur brequ kin te chumbuai nindiny segi, pudi wand nganyene kin te ningg ei quan chumbuai nand.

⁷ Wute yawo pirany righe kin yumbo ur tende pe yumbo ur ren rise: mai buqod pudi yembe si pare segi, God nde nei budub, God beghi yuwon nuangu ningg ghimbi pu pas, di gre pu yembu yembe bad badne.

⁸ Wute yawo pirany righe kin yumbo ur ni pre

segi ye. Te nganye propet kin wand simbe bad kin yembe te rise, pudi ni pre ye. Di wand tuan isis pe wand bad kin yembe te rise, pudi ni pre ye. Di nei quan kumo rise kin yembe te rise, pudi ni pre ye.

⁹ Te pugri beghi muq nei pateri kin te puch puch pateri, di beghi propet kin pugrine wand simbe bad ye te puch puch pateri simbe bad.

¹⁰ Pudi otiwo yumbo yuwon nganye kin te rise ye tende puayi di yembe buagi beghi muq puch puch pateri kin te pre ye.

¹¹ Nge wokuandi ne kas kin tende puayi nge wokuandi kin pugri wand gad, nge wokuandi kin pugri nei gab, di nge nei wokuandi ni nei rise kin pugri rise. Otiwo nge quayi kin pre te nge wokuandi kin yumbo ur te dob keny.

¹² Te pugri yumbo muq beghi buqod kin te yumbo nganye rar pe buqod segi, glas pene buqod kin pugri. Pudi otiwo tende puayi di ragene buqod. Muq nge musoqne nei gab, otiwo di God nge quan nei nimbigh kin pugrine nei gab.

¹³ Pugri bu yumbo teri ire pu ren ni rise rise te kin rise ye. God nei bibig kin, God beghi yuwon nuangu ningg ghimbi pu pas kin, di wute yawo pirany righe kin yumbo ur te rise. Pudi yumbo ur ren kin yumbo yumbui kin nganye te wute yawo pirany righe kin yumbo ur.

14

Propet kin pugri wand bad di wand tuan isis pe wand bad

¹ Nungoqi wute yawo pirany righe kin yumbo ur ei wat rise gre ningg buid wap, di Ququ Yuwon

Ye yembe wute neny kin te ei wat rise ningg wari. Di te kin te propet kin pugri wand simbe wand kin yembe te ei ye wawo ris.

² Te pugri wuti wand tuan isis pe wand nand kin te ni wute nde wand simbe nand segi, ni God temi bu wand. Ni wand nand kin te wute nei mamb segi. Ni Ququ nde gre pe yumbo wute nei mamb segi kin te ningg wand nand.

³ Pudi wute propet kin pugri wand simbe mand ye ni wute buagi simbe mindiny kin te ni wute ghav mindiny gre pu yeru, wute nei meny quan kumo yembe rind, di wute umbo meny kughe ningg simbe mand.

⁴ Wute wand tuan isis pe wand mand kin ni nikinne ghav mand gre pu yemu. Pudi wuti propet kin pugri wand simbe nand ye ni wute buagi Jisas nei rimbig kin ghav nindiny gre pu yeru.

⁵ Nge nungoqi buagi ane wand tuan isis pe wand wand ningg kari, pudi propet kin pugri wand simbe wand kin yembe te ei nganye wateri. Wute propet kin pugri wand simbe mand kin ni quan nganye yumbui di wute wand tuan isis pe wand mand kin te ni ane tuqui segi. Pudi wute aye ni wand mand kin te mitari riti, tedi ni ane tuqui tuquine. Te pugri wuti wand tuan isis pe wand nand kin ni wand te mune nitari riti, tedi ni wute buagi Jisas nei rimbig kin te ghav nindiny tuqui.

⁶ Mand, muq nge nungoqi nde godo di wand tuan isis pe wand gad pudi te nge nungoqi ghav guduq segi. Nge wand nganyene kin asi wute nei mamb segi kin te simbe guduq, nei ninge keuq,

propet kin pugri wand simbe guduq, o nungoqi yeri guduq tedi nge nungoqi ghav guduq.

⁷ Ren kin te yumbo aye ninge nei rise segi ye riri kin mune pugrine. Yumbo ninge gita di puat kin pugri. Wute gita mamb kin te oghine riri segi tedi wute yuwo mari kin gibe ghabe mand.

⁸ Di wute yeng pe mo kin mune pugrine, yeng wub oghine mamb segi tedi wute yeng pe mo ningg sir map segi.

⁹ Te kin pugrine piyi nungoqi wand tuan isis pe wand yumbui kin nganye simbe wand pudi wutari riti segi, tedi wute nei rimb segi. Nu non segine wand guad.

¹⁰ Qi pe ven nde wand tuan isis nganye buagi rise, di buagi ane ni kin wand puate rise.

¹¹ Pudi nge wuti iri wand nand kin puate te nei gab segi tedi wuti te ninde nge wuti aye kin pugri, di wuti te oyi nge nde ni wuti aye kin pugri.

¹² Muq nungoqi mune pugrine. Nungoqi God ningg Ququ ni yembe wateri yawo kureuq, tedi nungoqi wute buagi Jisas nei rimbigin kin ghav wundiny kin yembe te ei wateri ningg wari.

¹³ Puate te ningg bu wuti wand tuan isis pe wand nand pre kin ni Yumbui pengu nindig ei mune nitari riti kin tuqui.

¹⁴ Te pugri muq nge wand tuan aye kin pe God ane wand te nge ququ bu God ane wand, pudi yumbo ur te kin nge nei ghav rindiny segi.

¹⁵ Muq nge pughe ei ken? Te piyi nge ququ pe God ane wand di nge nei pe te anene ei God ane wand. Nge ququ pe yuwo kari di nge nei pe te anene ei yuwo kari.

16 Muq nu wand tuan aye pe wand guad di God chumbuai gudig muq wuti iri nei namb segi kin ane tende yenu, tedi pughe gri ei nu chumbuai guad kin te ningg nari, “Te nganye” puq nand? Te tuqui segi.

17 Te piyi nu yuwonne nganye God chumbuai gudig, pudi wuti aye te ghav gudig segi.

18 Nge God chumbuai gidig te pugri nge pripri wand tuan isis pe wand gad, di nungoqi musoq musoqne.

19 Pudi wute Jisas nei rimbig kin ninde nge wand puch 5-pela pune wand wute nei rimb kin pe simbe gad ei ni bei keny, di wand nganye buagi te wand tuan aye kin pe wand gad te kin te oghi segi.

20 Nge mand, nungoqi wokuandi kin pugri nei wamb wayequ. Yumbo ur brequ nungoqi unje rupuqu kin te ningg te piyi nungoqi nei te wokuandi nei kin pugri rise, pudi yumbo aye ningg nungoqi nei te quayi kiyi ni nei kin pugri ei rise.

21 Ren kin te God ningg lo pe ur pu rise. Ni wuri, “Wute wand tuan isis mand kin di wute tige aye pe kin ninde gri di nge ngening wute wand simbe gidiny. Piyi nge puq ken pudi ni nge wand rutungu segi ye.” Yumbui ni puq nand. *[Ais 28:11-12]*

22 Wute wand tuan isis pe wand mand kin te ni wute God nei mimbeg segi ye ni yumbo ur ire bei wundiny te pugri God ni gre rise, di wute God nei rimbig kin ni segi. Di propet kin pugri wand simbe mand ye ni wute God nei rimbig pre kin ni te, te wute God nei rimbig segi kin ni segi.

²³ Pugri bu nungoqi wute Jisas nei wumbig kin buagi wikur di buagi ane wand tuan isis pe wand wand, muq wute ninge nei rimb segi kin o God nei rimbig segi kin ni rindi nungoqi rundoqu tedi riri nungoqi jebo wand.

²⁴ Pudi wuti God nei nimbic segi kin o wuti nei namb segi kin ni nandi muq nungoqi buagi ane propet kin pugri wand simbe wand kin te nutungu, tedi nungoqi buagi ane wand wand kin te ningg ni nei namb ni wuti yumbo ur brequ nand ye.

²⁵ Di nei brequ ninde umbo pe suqo pu rise kin te raqe ruso ye. Di ni pombri no God yumbui nyamb nirang nari, “God ni nganyene nungoqi ane was!”

God yumbui nyamb birag kin yumbo ur buagi te yuwonne ei puq pen

²⁶ Mand, nge kari kin taq pugri. Nungoqi wikur God yumbui nyamb wurang kin tende puayi wute buagi ni yembe ire ire ei rise. Wuti iri ni yuwo nari kin yembe rise, wuti iri ni wute bei neny kin, wuti iri ni yumbo God bei neng kin simbe nand ye, wuti iri wand tuan aye pe wand nand ye, di wuti iri ni wand tuan aye kin te nitari riti ye. Yumbo ren te buagi ane puq wen ei wute Jisas nei rimbic kin ni gre pu yeru.

²⁷ Wute ni wand tuan aye pe wand rind ningg te wute temi o temi ire pune wand mand di pre. Di ni ire ire ei wand mand, di wuti iri ni wand te mune nitari riti.

²⁸ Muq wuti wand nitari riti kin segi, tedi wute wand tuan aye pe wand mand kin ni wute Jisas

nei rimbig kin rikur kin pe tende ni waghine ei mas di nine ei God ane wand mand.

²⁹ Wute propet kin pugri wand simbe mand kin te temi o temi ire pune ei wand mand. Di aye te ni waghine ei mas ni wand mand kin te mutungu di otinde ir mawo.

³⁰ Di wute chuchu mas kin iri ni God yumbo ninge bei neng, tedi wuti ye nawo wand nand kin ni wand te nawo, di wuti te mune wand nand.

³¹ Nungoqi pugri puq wen ei God wand simbe nunduq kin te simbe wand kin puayi wuti iri simbe nand pre dobu aye mune simbe nand. Te ei wute buagi te oghine simbe wundiny di ni nei riteri di ghav wundiny gre pu yeru.

³² Wute propet kin pugri wand simbe mand kin ni grine ei pughe puayi ni mewo mo wand simbe mand kin te yuwon di mo wand tuquine simbe mand kin te yeng muany.

³³ Wute Jisas nei rimbig kin buagi rikur God ane wand kin puayi ni mune pugrine ei puq ren. Te pugri God ni wute puq neny nei kin kin rise kin God segi, pudi God te wute umbo yuwon pu kuse kin God.

³⁴ Wute Jisas nei rimbig kin rikur ye pe tende nyumbueg ni waghine ei ris. Ni wand rind tuqui segi, pudi lo wuri kin pugrine aye nde nambune ei ris.

³⁵ Ni yumbo ninge ningg pengu rind ningg te nikin baj pe ngaim ei pengu rindim. Te pugri nyumbueg ire wute Jisas nei rimbig ye ni rikur kin pe tende yequ wand wund kin te ni nikin ghimbi minyuw weny.

³⁶ God ningg wand ni nungoqi nde pu puate ri

vighe segi. Di God ningg wand ni nungoqi ndene ni vindo segi.

³⁷ Nungoqi kin iri nari ni propet iri puq nand o Ququ kin yembe ninge rise, tedi ni segine nari te pugri wand nge nungoqi nde ur gad kin ren te Yumbui ni simbe nand di nungoqi pugrine ei puq wen.

³⁸ Wuti ni wand ren nutungu yambu nari te beghi ni mune yambu bireg ye.

³⁹ Pugri bu, nge mand, nungoqi propet kin pugri wand simbe wand kin yembe te ei wateri ningg wari. Di nungoqi wand tuan aye pe wand wand kin yembe te ningg segi puq wand wayequ.

⁴⁰ Pudi yumbo buagi te tuquine di yuwonne ei puq wen.

15

Kraist nati pre mune nes newo kin wand

¹ Mand, muq nge God ningg wand yuwon ye asi bir kawo di nungoqi wand te wat vise di muq wand te ningg nungoqi God nei wumbig gre pu yequ kin te mune simbe gad ei nei kitirauq.

² Nungoqi nge wand yuwon ye nungoqi nde bir kawo kin te wat rise gre, tedi wand yuwon ye nde gri God nungoqi nitaqu wowi yuwon pu was. Segi tedi nungoqi God nei wumbig kin te mir rise segi.

³ Te pugri nge wand quan nganye yumbui kin te katevi di nungoqi simbe guduq. Wand ven te pugri: Kraist ni God ningg wand wuri kin pugrine beghi yumbo ur brequ te ningg nati.

⁴ Ni mowi yenu nginy temi mo pre aye ningg mune nes newo. Yumbo ren kin te God ningg wand wuri kin pugrine puq ren.

⁵ Di ni Pita nde raqe no pre dobu nikin wute 12-pela nde mune raqe no.

⁶ Te pre di wute Jisas nei rimbig kin 5 handet pela pu irepene yeru di ninde mune raqe no. Wute te kin nganye buagi ni muq risne di ninge ire ire riti pre.

⁷ Pre ni Jems nde raqe no, di aposel buagi aye te ninde mune raqe no,

⁸ di dobu nganye ni nge Pol nge nde mune raqe no. Nge wuti wo ire kumo wunjagi kin pugri ye, nge nyamb segi.

⁹ Te pugri aposel buagi aye te ni nyamb yumbui kin di nge nyamb segi kin. Di nge aposel puq mindigh kin te oghi nganye segi. Te pugri asi nge God te wute Jisas nei rimbig kin te unje kap mai isis keny.

¹⁰ Pudi God nikin nde nei pene nge yuwon nuagh kin te ningg nge muq aposel ningg kas, di nikin nde nei pene nge yuwon nuagh kin te mir rise. Mir rise te pugri nge quan kumo nganye yembe gad di aposel aye te segi. Pudi te nge ngeningne yembe gad segi. Te God nikin nde nei pene wute yuwon nuany kin nge nde rise ye te bu yembe rind.

¹¹ Te piyi nge yembe kumo gad o ni yembe kumo mand, pudi beghi wand irene bir pawo di nungoqi wari te nganyene.

Wute riti kin mune res riwo kin wand

¹² Muq wute nganye buagi wand bir mawo mari Kraist nati di mune nes newo pre, tedi pughe ningg nungoqi kin wute ninge mari wute mati kin ni mune mes mewo segi ye puq mand?

13 Wute mati kin ni mune mes mewo segi ye tedi Kraist ni mune nes newo segi.

14 Di Kraist ni mune nes newo segi, tedi beghi te kin ningg wand bir pawo kin te ghav rind segi, di nungoqi Yumbui nei wumbig kin te mir rise segi.

15 Di yumbo aye ire te beghi God ningg wand bir pawo kin te wandoqi bad. Te pugri beghi wand bir pawo kin pari Kraist nati pre God mune nindingi newo. Pudi nungoqi wari wute mati kin mune mes mewo segi ye puq wand pugri bu God ni Kraist mune nindingi newo segi di beghi wand bir pawo kin te wandoqi bad.

16 Te pugri wute mati kin ni mune mes mewo segi tedi Kraist ni mune nes newo segi.

17 Di Kraist mune nes newo segi, tedi nungoqi Kraist nei wumbig kin te mir rise segi, di nungoqi yumbo ur brequ wand kin te puaq segi.

18 Di wute Kraist nei rimbig kin riti pre ye ni prene.

19 Beghi Kraist nde nei budub gre di pari ni beghi nitamu pi yuwon pu pas kin te muqne yuwon pu pas otiwo segi. Beghi pugri nei bab, tedi wute buagi ni beghi ei quan yawo mutongu di wute aye te segi.

20 Pudi nganyene nganye te Kraist ni munene nes newo pre, di te kin te pugri ni ye nawo nes newo di dobu wute riti kin ni mune res riwo ye.

21 Te pugri wuti iri nde gri wute riti pugri bu wuti iri nde grine wute riti kin mune res riwo.

22 Te pugri Adam nde gri wute buagi riti, te kin pugrine Kraist nde gri wute buagi mune res riwo ye.

²³ Pudi ni res riwo kin puayine ei res riwo. Kraist ni ye nawo nes newo pre, muq otiwo ni mune nandi kin tende puayi di wute ni ningg wute ningg ris ye ni mune res riwo.

²⁴ Tende dobu di yumbo buagi te prene. Di Kraist ni ququ nyamb kin, ququ ye mawo kin, ququ gre kin, di ni yumbo buagi ninde nambu rise kin ni yembe di gre te nyinge nawo righe, di qi di yumbo buagi te nateri wuyi God nde si pe ni rundo.

²⁵ Te pugri Kraist ei king ningg nas rusu rusu God ni veri buagi te ninde nyinge tingi nawo mas.

²⁶ Veri dobu nganye nyinge nuaq wughe kin te wute mati kin yumbo ur te nyinge nuaq wughe.

²⁷ Te pugri God nari, “Nge yumbo buagi ninde nyinge tingi kawo rise ye.” Muq wand buk pe wuse kin te wuri “yumbo buagi” te Kraist nde nambu ris kin te God nikin anene Kraist nde nambu nas puq wund segi. *[Sng 8:6]*

²⁸ Pudi God ni puq nen kin pre tedi wo ni nikinne mune God wuti yumbo buagi ninde nyinge tingi nawo rise kin ninde nambu nas. Jisas ni puq nen ei yumbo buagi te God nde nambu rise.

²⁹ Muq nungoqi kin ninge wari wute riti kin mune res riwo segi ye tedi nungoqi non nde nei pene wari nungoqi wute ninge riti kin ghav wundiny ningg nungoqi oyi wuye mupuqu kin te pughe gri nei wamb? Ni mune res riwo segi ye tedi puate pughe ningg nungoqi ni ghav wundiny ningg wuye mupuqu? Nungoqi wand wand kin te nungoqi yumbo ur ane tuquine segi.

³⁰ Di wute riti kin mune res riwo segi ye tedi beghi pughe kin ningg yembe ren ningg priprine

ghimbi wase pe pi rundo?

³¹ Nge mand, nge pripri kati ningg tumo. Beghi buagi ane Kraist Jisas beghi Yumbui nde pas di nge nungoqi ningg quan nganye chumbuai gad pugri bu wand ren simbe gad.

³² Muq nge wute nei mamb kin pugrine nei gab, tedi pughe ningg nge segi yembe gad di wute Epesus kin ni nyombui dabo kin pugri nge mi ningg di nge yumbo yuwon kin ninge kateri segi? Muq wute riti kin ni nganyene mune res riwo segi ye, tedi wute ninge mari kin pugrine puq pen, “Beghi mir bad di wuye pe pu ei prangi pati ye.”

[Ais 22:13]

³³ Nungoqi ni rar wuqond wandoqi munduq wayequ. Wute yumbo ur brequ mand kin ni wute yumbo ur oghi kin rise ye te unje mipim di ni mune yumbo ur brequ mand ye.

³⁴ Nungoqi nei oghi kin te mune watevi di yumbo ur brequ wand kin te si ware. Te pugri nungoqi kin ninge ni God ghabe mimbis segi ye. Nge puq gad ei nungoqi non yumbo ur te ningg minyuw wati.

Wute ghimbi ane mune res riwo kin wand

³⁵ Muq wute ninge ni pengu mand mari, “Wute mati kin pughe gri bu mune mes mewo? Di ni ghimbi pughe gri kin ei rise?”

³⁶ Wute nei rise segi ye bu ni pugri pengu mand. Te pugri muq nu nyumo yi ire qi pe yeq wughe pu wus, ni prine yiraq segine ruso ni quari wumb pre tedi yiraq.

³⁷ Di nu nyumo kui naghe kin tende puayi ni big ane wuse segi, yine. Te wit yi o nyumo yi aye te kin pugri.

³⁸ Pudi otiwo ni mune wiyo wuso di big te mune rise. Di te kin te God nari kin pugrine ni big te rise di nyumo ire ire ni big te kin kinne rise.

³⁹ Te pugri ghimbi som buagi ni irene segi. Wute ni som te aye, umo dabo kin ni som te aye, wapi ni som te aye, di wuye umo ni som te aye.

⁴⁰ Yumbo ninge nginy tu wam yeru, di ninge qi pe ven nde yeru. Di yumbo pughe gri buqod yuwon rind kin te kin kinne rise, nginy tu wam kin te kinne di qi pe kin te kinne.

⁴¹ Nginy ni pughe gri buqoid yuwon nand kin te kinne di irew ni kinne. Di tomnji ni pughe gri buqod yuwon mand kin te ni nikinne, di tomnji buagi ane gib irene segi.

⁴² Wute riti kin res riwo ye ni mune te kin pugrine. Ghimbi qi pe buag pare kin ren ni pre ye, pudi ghimbi otiwo mune res riwo kin te ni pre segi ye.

⁴³ Beghi ghimbi qi pe mawo yeru kin tende puayi ni quan nganye brequ, pudi res riwo kin tende puayi ni oghi nganye. Ni buid segi di qi pe buag mare, pudi res riwo kin puayi ni gre rise.

⁴⁴ Ni ghimbi qi pe kinne miraq mo qi pe buag miraq, pudi otiwo ni wes wuyo kin te ni God nas kin tiqe pe kin ghimbi.

Ghimbi muq rise kin pugri ye ire wuse, tedi God nas kin tiqe kin ghimbi anene wuse ye.

⁴⁵ Wand ren kin te God ningg wand rise kin buk pe tende ur pu rise, “Adam ye nawo kin te God ni

yembe nindig di ni nas.” *[Stt 2:7]*

Adam dobu nawi kin ni ququ, di ninde gri wute mas ye.

⁴⁶ Ququ kin yumbo ni ye ruwo segi. Ghimbi muq rise kin pugri ye ni ye ruwo rise pre muq ququ kin yumbo mune rise.

⁴⁷ Wuti ye nawo kin ni qi pe kin qusuqu pe God ni yembe nindig, muq wuti dobu nawi ye ni God nas kin tiqe pe pu nandi.

⁴⁸ Wute qi pe kin ni wuti God qi pe yembe nindig ye ni kin pugrine ris di wute God nas kin tiqe pe ruso ye ni wuti tende pu nandi ye ni kin pugrine ris.

⁴⁹ Di muq beghi wuti qi pe kin ni gib bab kin pugrine beghi mune wuti God nas kin tiqe pe pu nandi kin ni gib ei bab.

⁵⁰ Mand, nge nungoqi simbe guduq te pugri wuti qi pe kin ni yumbo God nde si nambu rise kin pe tende nar no tuqui segi. Di yumbo rise nganye segi ye ni yumbo rise nganye kin riteri tuqui segi.

⁵¹⁻⁵² Muq nge wand nganyene kin asi suqo pu rise kin te simbe guduq. Beghi buagi ane pati segi pasne, pudi otiwo ngeri pre ningg biugel wuri kin tende puayi di beghi rar prei bidiq kin pugri brequene tinde po aye gib bab. Te pugri biugel wuri wute riti kin mune res riwo di ris ris te kin ris. Di beghi wutamu pati segi pasne kin beghi tinde po ni kin pugri pas ye.

⁵³ Te pugri ghimbi brequ wuse kin wen ni tindaq wuso ei mune brequ wuse segi, di ghimbi wuti kin te ni tindaq wuso ei ni wuti segi.

⁵⁴ Pugri bu ghimbi brequ wuse kin wen ni

tindaq wuso oghi kin wuse, di ghimbi wuti kin wen ni tindaq wuso ghimbi wuti segi kin wuse. Yumbo ren puq ren tedi God ningg wand buk pe rise kin te ane tuquine puq ren. Wand ren te pugri, “Wute mati kin yumbo ur ni nyinge nuaq wughe pre.” *[Ais 25:8]*

⁵⁵ Wand aye ren kin pugri:

“Wute mati kin yumbo ur nu wute nyinge kuawo maghe kin gre te muai? Wute mati kin yumbo ur nu wute yuqo kueny kin yumbo te muai?” *[Hos 13:14]*

⁵⁶ Wute mati kin yumbo ur ni wute yuqo weny kin yumbo te yumbo ur brequ bad kin te. Di yumbo ur brequ nikin gre te lo.

⁵⁷ Pudi beghi God ei chumbuai bidig! Ni beghi Yumbui Jisas Kraist nde gri beghi ghav nundug di beghi veri nyinge puaq wughe.

⁵⁸ Pugri bu, nge mand nge quan nganye yawo kirauq righe ye, nungoqi gre pu ei yequ. Nun-goqi ni rar wuqond wandoqi munduq wayequ. Nungoqi pripri Yumbui ningg yembe ei yembe wundiny ningg buid wap. Te pugri Yumbui ningg yembe yembe wand kin te segi yembe wand segi. Te kin nungoqi nei wamb pre.

16

God ningg wute ghav rindiny ningg wet bidi ruwo

¹ Muq nge nungoqi wet bidi wawo God te wute Judia opu ris kin ghav wundiny ye te ningg simbe guduq. Nungoqi nge wute Jisas nei rimbic kin buagi Galesia opu kin simbe gidiny kin pugrine ei puq wen.

² Wik ye nginy namba wan manyi manyi wute ire ire nungoqi wik te ningg wet bidi wateri kin te ninge wap ruso di irepe wirur pu rise. Te pu ei otiwo nge godo kin tende puayi nungoqi mune wet bidi wawo kin yembe segi.

³ Nge godo kitari righe kin tende puayi di nge wute nungoqi wap mo kin te nyumo rage ni ghav wundim wute ni nei rimbim kin te ur gidiq kem di tiqi gudom wet bidi nungoqi wawo kin te mare Jerusalem mo.

⁴ Muq nge mune ko kin te yuwon tedi ni nge ane po ye.

Pol nyinge nare kin te ningg simbe nand

⁵ Nge Masedonia tende ko kar pre tedi nge nungoqi nde godo ye, te pugri nge godo kin te Masedonia gri ei godo.

⁶ Di nge nungoqi ane musoq pas pre ei ko ye. Nge nei gab kin te uyi kin ngeri tende puayi te nge nungoqi ane pas ei nungoqi nge tiqe aye pe ko kin te ningg ghav wundigh.

⁷ Te pugri nge godo nungoqi gudoqu ye, di gudoqu pre brequne ko kin te nge yambu kari. Nge nei gab kin irew ninge nge nungoqi ane pas, pudi Yumbui ni ngiq nand tedi tuqui.

⁸ Pudi muq nge Epesus ne kas ruso ruso Pentikos kin nginy yumbui te pre.

⁹ Piyi wute quan ni nge yambu miregh pudi muq nge yembe yumbui ye yuwon kin ninge yembe gidiny kin ngim rise te ningg bu nge kas.

¹⁰ Timoti ni nge kin pugrine Yumbui ningg yembe nare. Pugri bu ni nungoqi nde nondo kin

tende nungoqi ni ghav wundig ei ni nungoqi ane was kin tende puayi ni wune ane nas segi.

¹¹ Di nungoqi wute rar wuqond Timoti ningg mari ni yembe nand tuqui segi ye puq mindig wayequ. Nungoqi ni ghav wundig umbo yuwon pu kuse di tiqi wundog no, te ei ni mune nge nde nandi ye. Nge ni di beghi mand aye ane nge nde mandi ningg ghimbi kuam pu kas.

¹² Muq nge beghi mand Apolos ningg mune simbe gad. Nge ni di beghi mand aye ane nungoqi nde mondo ningg yeri gidig. Pudi muqne ni nondo yambu nari, pudi pughe puayi nondo kin tiq tedi nondo ye.

¹³ Nungoqi yeng wawo yuwon, Yumbui nei wumbig kin te wat rise gre, nungoqi wune wamb wayequ, di gre pu yequ.

¹⁴ Nungoqi yumbo buagi puq wen kin te wute yawo wurany righe kin pugrine ei puq wen.

¹⁵ Nge mand, nungoqi nei wamb Akaia opu tende Stepanas di wute ninde baj pe ris kin ni ye ruwo Kraist nei rimbis di ni nikin nde nei pene God ningg wute ghav rindiny ningg yembe rind.

¹⁶ Nge kari nungoqi wute ni kin pugri ye di wute aye Yumbui ningg yembe te ningg ghav rind ye ninde si nambu ei was.

¹⁷ Nge Stepanas, Portunatus di Akaikus ni mandi kin te ningg quan chumbuai gad. Te pugri nungoqi ven nde wandi tuqui segi pudi ni oyi nungoqi sunyi mitaquri.

¹⁸ Te pugri ni wand nungoqi simbe munduq di chumbuai ane was kin pugrine nge mune ghav mindigh chumbuai ane kas. Wute pugri kin te

wute buagi ni wand mand kin te rutungu tedi yuwon.

Chumbuai kin wand

¹⁹ Wute Jisas nei rimbig kin Esia opu ris ye ni nungoqi nde chumbuai kin wand ri vindo. Akwila Prisila teri di wute Jisas nei rimbig ye ninde baj pe rikur kin ni Yumbui nde nyamb pe chumbuai kin wand nungoqi nde ri vindo.

²⁰ Jisas ningg wute buagi ren nde ris kin ni chumbuai kin wand ri vindo. Wute aye te ane chumbuai kin wand oyi oyi weny di Yumbui nde nyamb pe song wureny.

²¹ Nge Pol nge chumbuai kin wand ven ngening nde si pene ur gad.

²² Wuti iri ni Yumbui yawo nirang righe segi te God oyi ni brequ nindig tedi yuwon. O Yumbui nu ghandi.

²³ Yumbui Jisas nikin nei pene wute yuwon nuany kin te nungoqi nde rise ye.

²⁴ Nge nungoqi buagi ane Kraist Jisas nde gri yawo kirauq righe. Te nganye.

Yumbui Ningg Wand Yuwon Ye
The New Testament in the Kamasau Language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Kamasau long Niugini
Copyright © 1998 Bible Society of Papua New Guinea

Language: Kamasau

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0. You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-01-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Mar 2025 from source files dated 31 Aug 2023
e0dafa22-e762-5b4f-a4e5-701a95f80e02